

Kroniek periode 1501-1600

Laatst bijgewerkt: 22.07.2021

1500, 11 mrt., (op tsunte Gregorius' avont des heylighen confessoris)

Bronysz Lubbertsz., pastoor te Bernefelt, vestigt, met toestemming van de abt van Paderborne, een jaarlijkse rente van 10 gouden Overlandsche Riinsche guldens op zijn erf en goed te Wessel.

bron: Archief Kelnarij van Putten, inv.nr. 223; Slicher van Bath, Inventaris archief Kelnarij van Putten, blz. 68

lit.: Schouwen, G.A. van, De Kelnarij van Putten, z.p., 1909, bijl. L:

"Ick Bronys Lubbertsen, priester, pastoir indertijt toe Bernevelt myt Gertrudt mijn moeder doyn kond allen luden ind bekennen openbaerlick myt dessen openen brieff voir ons ind onsen erven; alsoe ons de eerwerdighee heren die abtd van Baderboren geguyst ind ghegunt heft te versetten thijen enckel golden overlansche rijsche gulden tsiaersz uut onsen erven und guede ghelegen toe Wessel; dair die abtd voirsch. een leenhere van yssm soe loeven wij Bromys, priester ind Gertrudt voirsch. voir ons ind onsen erven, dat wij desse voirsch iairreynten bynnen thyen iaren nae date dess brieffs wederom uut onsen voirsch. erven ind gueden te Wessel uut vrien ind lossen sullen; ind were dat saeke, dat wij Bromys, priester ind Gertrudt vor-scr. off onsen erven bynnen desse voirsch. thyen iaren nyet uut en vrieden off en loseden die thijen voirschreven gulden uutten voir-scr. guede toe Wessel, dat wij alstan vervallen solden wesen ind versumet souden hebben alynge onse erff ind guet toe Wessel voirsch. an handen des voirsch. abtd myt den voirschreven convent die voirsch. reijnte lossen ind vrien moeghen ind mytten voirsch. guede alstan hoir gaeynghe doen, allet sonder argelist. In oirkonde der wairheyt soe heb ik Bro-mys priester voirsch. dyt voirsch. myt mijnsz selves hant ghescreven ind mijn zegele beneden an dessen brieff ghehanghen ind om der mere vestenisse wylle, dat dyt voirschreven ghehouden sal werden ten ewighen dage toe van ons ind onsen erven, soe hebben wij Bromys, priester ind Gertrudt semelicke ghebeden Beerent van Bidderschoeten dessen brieff mede vuer ons te bezeghelen, dat ick Beerent voirsch. gherne ghedaen hebbe om wille heren Bromys ind Gertrudt voirsch. Ghegeven inden iair ons Heren dusent vijffhondert op tsunte Gregorii avont des heijligen confessoris."

1501/1502 - 1511/1512

Rekeningen van den hof te Callenbroeck, 1501/2 - 1511/12, 1 band, obl.fol. Inv.nrs. 1948 en 1949

NB Het boekjaar begint op Sint Maartensdag in den winter (11 November).

NB 2 Op folio 24 is sprake van "berrevelder g. VIII wocheijen (?) vur een g." (brief J. van Hell, GA Harderwijk, d.d. 2 juni 1987.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel I, blz. 341

1504

Acte, waarbij Jacob van Bronckhorst afrekent met Philips Schrassert en de Jolenbroeckertiend aan hem en zijn broer Herman verpandt. 1 stuk.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Wartena, huisarchief Terschuur, voorl.inv.nr. 104.

1504, 11 feb., (des Sonnendaiges post Scholastice virginis)

Garzelis van Scherpenzeell, richter te Arnhem en van Veluwenzoom, oorkondt, dat heer Henrick van Toll, heer Henrick van Bernevelt en heer Herman van Ewiick, priesters van het Godshuis der Orde van St. Johan te Arnhem, met Giisbert van Wagensfelt, hun momber, schuldig zijn aan Johan Noirdinck, schout te Brummen, 50 rijnsche guldens voor een huis, dat hij aan hen verkocht heeft, tegen een rente van 3 gulden.

bron: Loeff, J., Het archief der Commanderij van St. Jan te Arnhem. Den Haag, 1950, blz. 238 (regeest nr. 470)

1504, 16 aug., (des Vrydaiges nae Onsre Lievre Vrouwendach Assumptionis)

Jacop Ridder en Wynant van Doirnyneck, schepenen te Arnhem, oorkonden, dat heer Laurens van Adenauwe, commandeur van de Orde van St. Johan te Arnhem, heer Henrick van den Toll, heer Arnout van Bernefelt en heer Herman van Ewick, priesters en conventualen aldaar, aan Ghiisbert van Wagensfelt, die, toen de vorige commandeur Thomas van Rothuysen naar Rodes geweest is, en ook na diens dood tot heer Laurens commandeur is geworden, het Godshuis eten en drinken verschaft heeft en eenige schulden heeft betaald, zoodat hij 108 guldens meer uitgegeven dan ontvangen heeft, den St Johanskamp buiten de St Johanspoort bij de Peertmerckt in gebruik hebben gegeven, tot het geld zal zijn terug betaald.

bron: Loeff, J., Het archief der Commanderij van St. Jan te Arnhem. Den Haag, 1950, blz. 238 (regeest nr. 471)

1504, 4 nov., (op Manendach nae alle Goits heyligendach)

"Item op Manendach nae alle Goits heyligendach aan XVc ende vier hebbe ick Johan Mariss, vanwege mynen genedigen heren geweest tot Truede Maess, Johanss seliger gedachtenis huisvrouw, op dat erve to Twyller, ende hebbe dar gescheyt all sulck versterff als mynen genedigen heren daertoe gechycht is, ende dar hebbe ick by gehatt, als van olts gewuntlich is, Hendrick Wychmans, Richt.. halseyden luden myns genedigen lieven heren. Item dair is mede by geweest heer Thomas ende Aeltszoen. Item soe hebben de kynderen my gegeven vier peerdn ende eyn vollen, item eyn ... ende 3 hoinderen, ietem eyn soick myt 6 koen, item 2 maestvaercken. Item dat versterff hebb ick verkouft de kynderen, bysonder eyn dochter geheeten Johanna Maesson, voer 7 1/2 ryder gulden."

bron: Aantekening op een los blad in een register van hoorigen, gemerkt A. RA Arnhem, Inv. Nijhoff, Hoorige goederen, 2.g.;

lit.: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, blz. 12.

1505

(...)“Ook is nog voorhanden een getuigenverhoor, in het jaar 1509 afgelegd voor Rigter en Schepenen van Arnhem, waarin Hendrik Bentinck onder eede verklaarde dat hij als Ambtman en Rentmeester der bezittingen van den Heer van Batenburg in de dorpen Barneveld, Putten, Nijkerk en Ermelo, de inkomsten daarvan in het jaar 1505 verpacht en by der berneder kerse den slach dair van gegeven had.”

lit.: notitie I.A. Nijhoff in: De Navorscher, jrg. ?, 203

1506, 16 mrt.,

Jan Geryts soen, schout van Renswoude, verklaart te hebben verkocht aan Jan Claess, gasthuismeester, het zesde deel van drie morgen veen in Ederveen, dat hij gekocht heeft van Lubbert Stevens te Barneveld, die het weer gekocht had van Volken van Ysselt, aan de noordzijde begrensd door Hildegont Willem Jacobs dochter en Margriet haar dochter, aan de zuidzijde door de Regulieren van Mariendale bij Arnhem. Met zegel van de oorkonder bron: Amersfoort, Archief Eemland, Gecombineerd Sint Pieters- en Bloklandsgasthuis te Amersfoort, M 198b.

1506, 11 nov.,

Jacop van Bronchorst, heer van Bathenborch en Anholt, beklagt zich in een brief aan de stad Zutphen over het feit dat de hertog van Gelre tegen de bepalingen van het bestand zijn renten laat beuren in de kerspelen en ambten Nijkerk, Putten en Barneveld.

bron: Oud-Archief Zutphen, inv.nr. 235, registnr. 1820

1508, 4 okt.,

De stad Harderwijk beklagt zich in een brief aan de stad Arnhem dat het bestand niet gehouden is, vooral niet in de ambten Putten, Nijkerk en Barneveld.

bron: Oud-Archief Zutphen, inv.nr. 237, registnr. 1821

1508, 5 dec.,

Evert van der Staide, mederaadsvriend van de stad Arnhem, heeft zijn pandschatting aan Johan Momme, schout van Barneveld, betaald.

bron: Oud-Archief Zutphen, inv.nr. 237, registnr. 1993

1509

Floris van Egmond plundert Barneveld en legert zich in de kerk.

NB bijgenaamd Fleurken Dunbier, ca 1470 – 25 oktober 1539) was graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein en Sint Maartensdijk. Hij was stadhouder van Gelre (1507-1511) en stadhouder van Friesland (1515-1518). Floris was de zoon van Frederik van Egmont en Aleida van Culemborg. Vanaf het begin van de jaren 1490 was hij als kamerheer

opgenomen in de hofhouding van Filips de Schone. Na diens overlijden zetelde Floris in de Hofraad van Margaretha van Oostenrijk, landsvoogdes van de Nederlanden. In 1505 werd hij ridder in de Orde van het Gulden Vlies. Als stadhouder (1507-1511) vertegenwoordigde Floris de Habsburgse regering in die delen van Gelre die zij beheerste.

1509, mrt.,

"Karel van Gelre neemt de kerk te Barneveld in, doch moest haar kort daarop ontruimen bij het gerucht der aankomst van Maximiliaan."

lit.: Soest, H.W. van, Ontstaan en ontwikkeling der Rooms-katholieke kerk in de gemeente Barneveld.

1509, 8 aug.,

Hertog Karel beklagt zich bij de steden van Holland dat Floris van Egmond met schending van het verdrag, de ambten van Nijkerk en Barneveld geplunderd en de ingezetenen gevangelijk weggevoerd heeft.

bron: Nijhoff, blz. 420, nr. 659

[1510]

In Voorthuizen wordt in 1956 een muntschat gevonden met munten uit de periode 1415 - 1510.

bron: Jaarboek voor Munt- en Penningkunde, 1956, blz. 102; Enno van Gelder, H., en Joh. S. Boersma, Munten in muntvondsten. Bussum, 1967, blz. 212.

1511

Henrick van Mervelt

1512 (acta sunt hec in civitate Paderbornensi. Van de datering rest slechts: "Julli divina providencia pape secundi anno ejus nono")

De notaris Hermannus Dolcatori de Brylon te Paderborn instrumenteert dat Johannes Ludeken ter behartiging van zijn zaken tot algemene gevolmagtigden benoemd heeft heer Everhardus, pastoor der parochiekerk in Voirthuysen, en heer Henricus (pastoor?) der kerk in Putten, om namens de comparant de parochiekerk in Hellow, diocees Trajectum waartoe hij door heer Johannes, abt van Paderborn, als collator gepresenteerd is, in bezit te nemen.

bron: Oorspr. inv.nr. 319. Kelnarij van Putten, Wartena, reg.nr. 48b;

lit.: Damen, C., De Kellenarij van Putten op de Veluwe, in: Archief voor de gesch.v.d. kath.kerk in Nederland, jrg. 16, 1974-2, blz. 304

1512, 17 sep., (op sent Lambertz dach)

De stad Arnhem aan de stad Zutphen. Bericht dat de stadhouder generaal en de stadhouder het bestand hebben goedgekeurd, dit laatste onder voorbehoud dat de geroofde goederen der Arnhemmers gerestitueerd worden, met uitvoerig relaas omtrent deze geroofde goederen en talloze grieven

van met name genoemden.

bron: Oud-Archief Zutphen, inv.nr. 241, registnr. 2166; Oorspr. (Inv.nr. 241). NB in dorso: Ott Borre to Bernefelt opten Dam(?)

1514, 12 mrt.,

Akte van scheiding door de scheidslieden van weerskanten Goert Lamfferss, priester en vicaris te Barneveld, Ricolt Lamffers, Aernt Meliss en Evert die Buijser tussen Jacob Aerts die Buijser aan de ene zijde en Wulffer Ghisberts die Buijser en Henrickgen zijn vrouw aan de andere zijde van het erf en goed de Buijser gelegen in het ambt en kerspel van Ede, waarbij Jacob zal hebben het erf en goed met bos en broek en Wulfer en Henrickgen zullen hebben het erf Cleyn Buijser. Bezegeld door Goert Lamfferss en op verzoek van de scheidslieden door Bronis Lubbers, pastoor, en Jan Momme, schout, beiden te Barneveld.

bron: Amersfoort, Archief Eemland, Gecombineerd Sint Pieters- en Bloklandsgasthuis te Amersfoort, M 78.

1515

Akte, waarbij de heer van Baer Geerlich Voet beleent met de Vierhoutense tiend. 1515. Met latere akten van beleningen, 1550, 1604.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Wartena, Huisarchief Terschuur, voorl.inv.nr. 110 (?)

1515

Akte betreffende den uit het goed den Top te Kootwijk verschuldigten tyns, 1515, 1 charter (nr. 3168).

NB Dit stuk is gevonden in een rekening van Dirck van Wetten ten overstaan van wien de akte was verleden. Misschien is het bij vergissing daar in gekomen. Daar het echter elders niet kon worden geplaatst, is het er bij geschreven.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 520, inv.nr. 6728.

[1515]

In Elspeet wordt in 1954 een muntschat gevonden met munten uit de periode 1496 - 1515.

lit: Jaarverslag Koninklijk Penningkabinet in: Verslagen der Rijksverslagen van Geschiedenis en Kunst, 1899; Enno van Gelder, H., en Joh. S. Boersma, Munten in muntvondsten. Bussum, 1967, blz. 215.

1516

Henrick Florissoon van der Erve na verwin met lantrecht, bij den leenheer bestedigt, voor 25 golde rijnsche gulden 's jaers aen Gerrit Brouwer ende sijn vrou Magriet met believe des leenheeren verschreven, die hij Henrick, met sijn eerste vrouw Beatrix Brouwers behijlickt, wert beleent met den goede Langler, ende allen sijnen thins ende thinsgenoten tot Zutphensen rechten , ao. 1516.

1517

Te Barneveld worden (ten gevolge van oorlogshandelingen) vele woningen in de as gelegd. Ook de kerk loopt schade op.

bron: Nijhoff, deel VI, II stuk, p. LI

In 1517 werd heel de omgeving van Putten, Nijkerk, Voorthuizen en Ermelo nogmaals platgebrand.

lit.: Damen, C., De Kellenarij van Putten op de Veluwe, in: Archief voor de gesch. v.d. Kath. kerk in Nederland, jrg. 16, 1974-2, blz. 272. n.b. Heeft de muntvondst, zie [1510], daarop betrekking?

1517

Inval van de Bourgondiërs op de Veluwe, o.a. Voorthuizen, 1517.

lit: Friso, K., Straatnamenboek (...) Putten. Putten, z.j., blz. 26.

1517

Acte, waarbij Alffert Brinck de jonge en zijn vrouw Griete aan Beruwe van Estvelt en diens vrouw Henrickgen hun 1/4 deel van het goed Estvelt overdragen.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Huisarchief De Schaffelaar I. Archiefnummer 224, inv.nr. 65

1518

"1518. Arnolfud Venlo; pastor factus Vorthusen (praecedente anno 17 fuerunt iterum ab hostibus miserabiliter combusti pagi Puetten, Nijkercken, Vorthuesen, Ermelo et plures in Velua."

(In voorgaand jaar (1517) zijn voor de 2e keer de dorpen Putten enz. op de Veluwe door vijanden verschrikkelijk verbrand).

lit: Schouwen, G.A. van, De Kelnarij van Putten. Onderzoek naar den rechtstoestend harer bezittingen. Leiden, 1909 (D), blz. II (bijlagen).

Aanslag Barneveld in 1519 f 900,- in plaats van f 1.000,- in verband met de vernieling van van deze huizen.

bron: Nijhoff, VI deel, p. LXXXIX

lit.: Schouwen, G.A. van, De Kelnarij van Putten. Leiden, 1909, blz. II (na blz. 61)

NB Heeft de muntvondst, zie [1510], daarop betrekking?

1518, 7 feb.,

Hertog Karel van Gelre geeft de landtol ter Schuer in pacht aan Berruw van Estveld.
lit.: Nairac, C.A., Nog een oud hoekje der Veluwe, blz. 36

1518, 18 feb.,

Hertog Karel erkennende de onderstand in geld hem bij onderscheidene gelegenheden verleent door Hendrik de Groit, erfvoogd van Erkelens verpand hem daarvoor de renten, tynsen en heerenguldens te Ede en Barneveld.

bron: in het pakket Karel van Egmond, nr. 2. Nijhoff, deel VI, 2e stuk

1518, 20 mrt.,

Betreft het goed Achtevelt in de kerspel Berneveld.

bron: zie 1394, 9 maart,

1519

Aanslag Barneveld f 900,- in plaats van f 1.000,- in verband met de in 1517 aldaar aangerichte vernielingen aan huizen enz.

bron: Nijhoff, VI deel, p. LXXXIX

1519, 7 jun.,

Betreft het goed Achtevelt in de kerspel Berneveld.

bron: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581).

NB Komt ook voor op 9 maart 1394; 21 mei 1407; 1425; 1434; 1440; 1498; 20 mrt 1518; 17 jan 1524; 3 jul 1529; 31 okt 1556; 29 jul 1559; 12 jan 1576.

1520, 16 jul., (Op den Manendacht nae Sante Margriet)

Burgemeesters, Schepenen en Raad van Amersfoerdts verklaren, dat hunne gedeputeerden met die van Herderwijck te Ter Scuren zijn over(ge)eenkomen, dat, als het bier, dat de Herderwijckers in den laatsten oorlog aan de burgers van Amersfoerdts hebben ontnomen, wordt betaald, partijen geene verdere schadevergoeding zullen eischen of geven, doch dat de daders der berooving mogen worden vervolgd. Het contract, dat vroeger tusschen beide steden bestond, zal weder van kracht zijn en worden nagekomen.

bron: Berends, P., Het oud-archief der gemeente Harderwijk. Harderwijk, 1935, blz. 221; Kroniek Hist. Gen. Utrecht, XVII (1861), blz. 94

1521, 11 nov., (Op sente Mertens dach in den wynter)

Kaerll hertog van Gelre bevrijdt een goed te Uddell uit de hoorigheid op grond van de voorwaarden, door Wobbe van Staveren, weduwe van Wolter van Staveren, en hare kinderen gemaakt bij den verkoop van den hof te Staveren aan den hertog.

NB Afschrift op papier in inv.nr. 1271.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel II. Den Haag, 1926, blz. 154/155, reg.nr. 544.

1523 (Op manendach in den Vastelavond)

"Op Manendach in den Vastelavond heft mijn gen. Vrouwe in 't Wijnhuijs myt oeren gnaden Raeden, Haeffluijden ind Burgemeijsteren ind Jofferen der Stad Arnhem in Luijtgen Kuijpers huijs gaen teren; In mijnre gen. Vrouwe Kaemer was Heer Joachim van Gelre, Heer Ott Pyeck Cappellaen, Henrick Kemerlingh en Thijs, kamerknecht; Haer Biechtvader was de Pastoor van Barneveld, maer die volgde het Hoff niet".

bron: Kronijk van Arnhem, Arnhem, W. Troost en zoon, 1790, blz. 85.

1524, 17 jan.,

Betreft het goed Achteveld in het kerspel Berneveld.

Bron: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581) NB Komt ook voor op 9 maart 1394; 21 mei 1407; 1425; 1434; 1440; 1498; 20 mrt 1518; 7 jun 1519; 3 jul 1529; 31 okt 1556; 29 jul 1559; 12 jan 1576.

Circa 1525

Lijst van door de inwoners van Barneveld geleden schade bij een tocht door Bourgondische soldaten vanuit Scherpenzeel. Bij Ellert Jans op de boerderij Horrisveld (Hurksveld?) werden drie koeien en een paard gestolen en een man van 80 jaar half dood geslagen (doktersrekening f. 11,-); op boerderij Hukenhorst van Hendrik Wolters zijn wagen met lakens, twee mantels, zes tinnen schotels en zijn paard. Het is bekend dat Willem van Schoonhorst zijn wagen, schoppen, spaden, kleren, potten en verdere huisraad kwijtraakte. Griete van Langeler verloor haar nieuwe wagen met paard, 125 schapen, varkens, kalveren, een beddentijk en huisraad. Haar man, de boer van de versterkte boerderij "Langeler" werd doodgeslagen en Griete bleef met acht jonge kinderen achter. De boer van de "Langeler" was overigens die de enige die toen het leven verloor. Ook elders in het ambt werden zaken gestolen.

bron: Wartena, Rob, Van ampt Garderen tot gemeente Barneveld. In: Barneveldse Courant, december 1960; verwijst naar een lijst die in een archief in Wenen wordt bewaard.

1525

"Esvelt antwoirt ind begert nergents te wesen ind heeft sijn habijt mutiert, ind is durch Promocy mijns gen. lieven Here Pastoir geworden to Voirthuijsen".

bron: ? (tekst gevonden in Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 702)

1525, eind febr.,

De magister van de Veluwe van het kapittel St. Marie, Antonius de Venroed, verteerde voor een noenmaal met bier te Terschuur, 6 stuivers. Hij kwam terug van Putten.

bron: Utrechts Archief, Inv. St. Marie, no. 215,

lit.: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, blz. 73

1525, najaar,

Gerichtsignaten van Veluwe, fol. 89, 93. Een moordaanslag op Aelbert Jans uit Barneveld op een vrije markt in Amersfoort. (Zie 1 april 1526).

bron: Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtsignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 295

1526, 1 apr.,

Gerichtsignaten van Veluwe. Zitting in Ede

In Amersfoort vond in het najaar van 1525 een vrije markt plaats waarbij het niet was toegestaan dat de burgers en buitenlui een wapen droegen. Aelbert Jans uit Barneveld was naar de stad gegaan om "dat yrste misbyer to halen". Een bekende van hem, Seger Gerrits, kwam hem waarschuwen voor een moordaanslag door Weegh Wolfs met wie hij was meegereden en die hem "toeseyde dat hy wilde dootslaen Aelbert Jans." Weegh Wolfs was een zoon van Wolf Weeghs (ook wel Veeghe genoemd), wonende te Elburg, die in 1543 in Elburg een proces had gevoerd met Gysbert Weeghs. Aelbert Brantz, een neef van Aelbert Jansz, was al door Weegh gedood en nu moest de neef er aan geloven. Daar kwam hij gewapend met een gespannen boog waarop een pijl lag, voor de poort aangelopen "ind heeft hem (Aelbert) aldair een gelait getoent, dat hy hem vlyen most". Aelbert sprong van de wagen en vluchtte "doir de graeff ind voirt doer (elders staat: aver) een staicket. Toen hij daar later terugkwam meeft Weegh "Aelbert dair wederom afgejacht, alsoe dat Aelbert mit gewalt onryden most".

Genoemde personen: Weegh Wolfs, zoon van Wolf Weeghs/Veeghe te Elburg, moordenaar van Aelbert Brantz, zijn vrouw is Rycklant Aelberts en van zijn neef Aelbert Jans en vrouw Maria uit Barneveld, Seger Gerrits, Gysbert Weeghe, Gerrit ter Stege, Hermen Melis uit Amersfoort. Burgers van Amersfoort, die ook gegoed waren in Gelderland: Evert Jans pastoor, Willem en Mor van Achtevelt, Loyche Heremens, meester Gairt, Jan Botter, werden aansprakelijk gesteld. Herman Tegnagel.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 91 - 93.

1526

"Item Wyllem Jansz van Domzeler ind zyn zelighe huysfrouw Katharina van Byler hebben dye heylige kerck tho Bernefelt gegeven tot een wych testament ind memorie 1 schepell raepsaets erffelycken ind ewelycken tot verlychtingh des heyligen sacraments den selver

kerck vurss thoe maenen ind thoe verhaelen jaerlycx vuten erff ind guet thoe Byler geheten Cleyne Byler, alss dat Wyllem van Domzeler ind zelige Katherina toebehoirt. Gegven Anno 15 honderd ende 26 dair dye eerste taeldach aff wesen sall Int jaer van 27 ind dan soe voirt an." bron: Gemeentearchief Barneveld, Archief Hervormde Gemeente Barneveld, archiefnummer 158

1526

Barneveld verbrand ca. 1526 door die van Amersfoort, door de heer van Kesteren met zijn "hoop".

bron: CPH 1550, nr. 28

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 133.

1526, 19 jul., (Sanct Jacobs avont)

Veestapel Barneveld: schapen 58.728; paarden 13.000 (?); varkens 30.100.

bron: De veetelling van 1526. Gelders Archief, Archief Hertog, inv.nr. 1363.

1526/1527

Rekening van de bisschoppelijk vicaris 1526/27 Thome de Nykercke, Eerste gedeelte.

Inkomsten: II. De permutacionibus. Item permutacio inter dominos Gerardum Zuggeroide, procuratorem domini Goeswini de Reess, rectorem parrochialis ecclesie in Elspit, ex una, et Erverhardum Gerardi, rectorem vicarie sante Crucis in Hulst, partibux ex altera; solvit: 2 scut."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 85.

1526/1527

Rekening van de bisschoppelijk vicaris 1526/27 Thome de Nykercke, Eerste gedeelte.

Inkomsten: "XIX. De excessibus et correctionibus. Item relaxatio violate ecclesie de Bernevelt: 1 scut. 12 st."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 96.

1527/1528

Rekening van ontvangsten en uitgaven, gedaan door broeder Bernt then Stert, van het godshuis Sint Jansdael en den hof te Callenbroeck, 1527/28. 1 katern. Inv.nr. 1947.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel I, blz. 341.

1528

Slag bij het Bijlersche bosch.

lit.: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort 777-1850, 2e deel, blz. 248.

1528, 7 jul.,

Rolof, "die drager" vermoordt Willem die Scaffeler, burger van Amersfoort.

lit.: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort 777-1850, 2e deel, blz. 247.

1529

De tyns te Barneveld is door Gerrit de Keyser niet ontvangen; in de rekening over dat jaar staat dat deze "lange verbystert" is.

bron: Heeringa, deel , blz. XXVI

1529, 3 jul.,

Betreft het goed Achteveld in het kerspel Barneveld,

Lit: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581) NB Komt ook voor op 9 maart 1394; 21 mei 1407; 1425; 1434; 1440; 1498; 20 mrt 1518; 7 jun 1519; 17 jan 1524; 31 okt 1556; 29 jul 1559; 12 jan 1576.

1529, 10 jul., (Ipso die septem fratrum martyrum)

Johannes, abt van het klooster te Paderborn, verklaart onder zekere voorwaarden de kerk te Vorthusen aan Franco de Estveld, als vicaris perpetuus en kapelaan, verpacht te hebben. 18e eeuws afschrift.

bron: Archief Kelnarij van Putten, inv.nr. 315, regest nr. 51, Slicher van Bath, B.H., Inventaris;

lit. Hoogeboom, L.A., Rondom twee torens. Barneveld, 1978, blz. 41.

1529/1530

Rekening van de bisschoppelijke vicaris van Utrecht, Gerardi de Suggestode, inkomsten. VIIb. "Item pro relaxatione interdicti ob violentiam ecclesie de Bernevelt partium Weluw ad annum: 1 scud, 12 sr."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 96.

1530

De kerck van Garderen betaald van VII mgh thins, ook de maalschap en meeden.

bron: Thinsboeck,

(vóór) 1530, 12 aug.,

De gemeene buren van Elspyt en Vyerholten verzoeken aan Kaerll, hertog van Gelre, de naweide van hun hooiland bij de stad Elborch, welke naweide door hunne voorouders ten behoeve van den bouw der kerk aan de stad was afgestaan, weder terug te mogen ontvangen.

bron: Ven, A.J. van de, De oude archieven van de gemeente Elburg en van den Zeepolder Oosterwolde. Arnhem, RA, 1932, blz. 417 (regist nr. 888). Oorspr.inv.nr. 111, behorende bij brief d.d. 12 augustus 1530, zie reg.nr. 889). N.b. Gedrukt in Bijdr. En Meded. Ver. Gelre, XXIV (1921), blz. 63.

1530, 12 aug., (Gegeven in onser stat Arnhem den XIIen dach Augusti anno etc. XXX).

Kairle, hertog van Gelre, zendt aan burgemeesters, schepenen en raad der stad Elborch een verzoekschrift zijner onderzaten van Elspet en Vierholten (zie reg.nr. 888 hiervoor), en verzoekt, afgevaardigden te zenden, om hunnen beweringen daartegen te stellen.

bron: Ven, A.J. van de, De oude archieven van de gemeente Elburg en van den Zeepolder Oosterwolde. Arnhem, Gelders Archief, 1932, blz. 417 (regist nr. 889).

1530-1555

Staten van de in de periode 1530 - 1555 ontgonnen landen onder Barneveld, Ermelo, Heerde, Putten en Ede, waarvan de novale tiend is verschuldigd, 1555, met stukken uit het hertogelijk archief betreffende een dergelijke opteekening in 1530 (gemerkt A-M), geliasseerd in 1555, 1 omslag.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 185, inv.nr. 1272;

Ook in Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer (in kopie). Archiefnummer 263, inventarisnummer 106.

"Ampte van Barnefelt vande nijhen aingemaecte Landen. Dyt zijnen den nijhen aengemaecte Landen inden Ampte van Barnefelt aingemaect ongeveerlick zedert twijntich ind vijf-fentwintich Jare harwertz nae uijtwisingh dese ondergescreve kondtschapp, den 1e Junij, ao. XVc LV (1555)."

1531

't guedt ter Schuer In 1531 zou H. van Schuren hier mogelijk de eigenaar van zijn. Deze was gehuwd met N. van Lunnen of Lünen uit Amersfoort en had drie dochters waarvan er een was getrouwd met de Edese schout Jan Mom (Herald. Bibl. 1883, blz. 168, voetnoot).

lit.: Hasselt, van, Geldersche Oudheden, blz. 376

1531, 16 okt., (ipso die Galli abbatis et confessoris)

Johan, abt van het klooster Abdinghoff, beleent de kerk te Barnefeldt met de halve tiend aldaar.

bron: 16e-eeuws afschrift in: Archief Kelnarij van Putten, inv.nr. 222, geïnsereerd in een renversaal van gelijke datum, regist nr. 55; Slicher van Bath, regist nr. 54

Jacob Rijckszen, kerkmeester te Barneveldt, erkent ten behoeve van de kerk, van Johan, abt van het klooster Abdinghoff, de halve tiend te Barnefeldt ontvangen te hebben.

bron: 16e-eeuws afschrift in: Archief Kelnarij van Putten, inv.nr. 222; Slicher van Bath, reg.nr. 55, zie ook reg.nr. 54

1531, 24 okt.,

Fye Henricks spreekt tijdens de zitting van het gericht in Barneveld Weegh Wolfs aan voor de onderhoudskosten van een kind.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. Ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 93.

1533, 25 apr., (datum op Sent Marcus' dage anno etc. XXXIII)

Gedeputeerden van den Hertog in het kwartier van Veluwen schrijven aan burgemeesters, schepenen en raad der stad Elborch, dat eenigen van Elspeet hun groenland, in de stadsvrijheid van Elborch gelegen, te Barnefelt voor de schatting hebben laten inschrijven, en dus niet meer ter Elborch moeten aangeslagen worden.

bron: Ven, A.J. van de, De oude archieven van de gemeente Elburg en van den Zeepolder Oosterwolde. Arnhem, Gelders Archief, 1932, blz. 424 (regist nr. 915).

1533, 15 dec.,

Overdracht van de rechten op de Glynder en Sotchstammer tienden in Barneveld. Verkopers zijn Egbert van Hoeckellum en Geertruijt; de kopers de kinderen van ziliger Derick van Wijde bij Luijtgerg (de eerste vrouw van Egbert).

bron: Gelders Archief Arnhem, archief huis Ampsen, inv.nr. 305 (zie ook inv.nr. 295, d.d. 27 juli 1497)

1534, 3 sep.,

"Verclaronge ende Anteykenisse van Informatie op ind van alsulcken Erven ende Goeden op Veluwen, die den Fursten, nae alden herkhomen, met Dienstpeerden, soe Ruyters gewiese als anders, verplicht, verbunden ende schuldich syn sullen, wie allet hier naerder verclaert ind gespecificiert werden sall; welcke Informatie gedaen ind genaemen is vuyt beveel des Hoichgebaeren Fursten ind Heren, Heren Caerls, Hertoughen van Ghelre &c., in tegenwoirdicheit der Scholtenen vp Veluwen, ind by den altsten persoonen, die daer thoe, mit dwanck des Rechten gebaedet ind gecitert syn worden, vuyt versueck des Erentfesten

Wilhelms v. Scharpenzeel, in der tyt Stadtholder volmechtich syns Vaders Gerits v. Scharpenzeel, genant Palick, Drost op Veluween, ende mit hem Statholder gesuecht zynde de Secretaris ind Schriver des Drosten op Velouwen, Joh. Bell, ende is dese Informatie begonnen den 3 Septembris, anno 1534.

Eerst in den Ampte van Ede, Velthuesen

't Guet die Glynde, toebehoerende H. Everts. Dese H. Everts heeft sich selver in de Gerichte dit Wagenpeert bekindt;

Dat Ampt van Barnefelt,

Voir den Stadtholder Wilh. v. Scharpenzeel, overmits baidonghe ende dwanck des Rechten, binnen erschienen ind gekhomen J. v. Estvelt, W. Jansz. v. Dompeler, H. v. Dompeler, Phil. t. Veen, W. Gerits, A. Wolterse ind J. Botter, ind hebben eendrechtelicken getuecht ind geseit, op oeren Eedt, dat zy anders niet en weten, dat dese naebeschreven Erven ind Goeden verbonden zyn tot eenen reysigen Peerde tho halden; ind dat selve oick also vaick gehoirt hebben. Ende Phil. t. Veen voirsz. tuechde vorder, dat hy mynen gened. lieven Heren to dienst was voir Huessen voir Mor v. Dompeler, desgelicken Ev. v. Dompeler, Westenvelde, ende H. Verschuuren.

M. v. Dompelers guet, die Beyler genoimpt, een reysich Peert;

Ev. v. Dompelers guedt, een reysich Peert;

Jonge Cas v.d. Hell idem fatetur, ende Wolff Claasz, van den guede Westenveld, een reysich Peert;

H. v. Schuren, van den guedt ter Schuer een reysich Peert;

Schaffeler, een reysich Peert;

Idem fatetur Menninckeller, dair Will. Goirts op woont, een reysich Peert.

Dat guet to Byler, Rol. Mom, een reysich Peert;

Dese naebeschreven syn hoerige Goeden

Die Voirst, een Wagenpeert;

H. v. Estvelt, van den guede Estvelt, em de J. Gairts Erffgenamen een Wagenpeert;

J. v. Dompeler van synen guedt Estvelt, een Wagenpeert;

Dat guet Noschaten, een half Wagenpeert. Daervoor leveren zy jarlix tho Have die Rouckhoenre;

B. Henricks, van den guedt Espit, een Wagenpeert;

Gelckenhorst mit Joh. Roloffs Gelckenhorst, een Wagenpeert;

Hier vuyt Heer Gadert jarelux vii g.gl. ad. it. hoirns gl. voir den golden gl.;

Die oude Maet mit Wyrffschaeten, een Wagenpeert;

Die Horrenfelden, een Wagenpeert;

Die Glynde, een half Wagenpeert;

Bitterschaten, een Wagenpeert;

Achtevelt, een Wagenpeert;

Den Tweel, een Wagenpeert;

H. Elberts ind H. Everts Westenvelde, een Wagenpeert;

Malckenhorst, een halff Wagenpeert;

De drie Dronckellers, een Wagenpeert;
Zorchstang, een halff Wagenpeert;

Dat kerspel Voirthuesen

Noch tuechden Mewas Elbertsz voir den Stadtholder voirsz. ende syde, dat hem hoichden, dat die Hoichgebaeren Furst ind Here, Adolph, Hertouch van Gelre &c. loflicher gedachten tho Engelerholt gesten heefft, ende oick dat die Pickerden voir Deventer legen, dat hy doe van den guede Suemeren mit enen Wagenpeerde plege tho dienen, ind voirt dese naebeschreven gueden idt selve oick mede tuechden gerichtlicken daer thoe gebadet Pilg. Wynants ind Der. Wilhelmsz., van dese naebeschreven Guederen;

M. v. Lanckeren van den guede Lanckeren, een Wagenpeert;
D. Wilhelmsz, van den guede Duffschoten, een Wagenpeert;
Die groot ind klein Averhorst, een Wagenpeert;
B. Everts kinderen van hoich Voirthuesen, een Wagenpeert;
H. Henricks guet, een Wagenpeert;
R. Bernts ind A. Kleysen oir guedt, een Wagenpeert;
Ev. Verhorst, van den guede Horst, een Wagenpeert;
G. Heymans guet, genoimt Harsseleer, een Wagenpeert;
B. Elberts guet, een Wagenpeert;
H. Woltersz. Heynhuys, een Wagenpeert;
H. Custers guet, een Wagenpeert;
Die beide gueden, genoemt Cuypers Steghe, twee Wagenpeerde.

Dat Kerspel Garderen

A. Wynckopius Hoffstede, als hy selffs bekende, een reysich Peert.
Voit den Stadtholder Wilh. v. Scharpenzeel, vuyt dwanck v nd baedonghe 's Rechten zyn gekomen, ind in den Gerichte erschienen A. Woutersz., G. Harmensz., J. Dericks, J. Botter ind H. Arnts, ind hebben eendrechtelicken getuecht, ende geseyt, ind mit oeren Ede bestedicht, dat dese nabeschr. Guederen, een ieder een Wagenpeert plege tho holden. Ende Joh. Dericks tuechde vorder, dat die Wagenpeerden oick by tyden des Heren van Arssen opgeschreven, ende een ieder Peert op die weerdt van acht gulden ind niet snoider getaxiert worden.

Wagenpeerden

Poelmans guet;
J. Dericks guet ter Steghe;
H. v. Stroyen guet;
B. Everts guet;
A. Stevens guet tho Vossen;
A. Garits guet tho Stroe;
Joh. v. Ecks guet tho Essen;
G. Lamberts ende D. Rynersz. oer guet;
A. Woltersz Styn ende H. Arnts, van oer twee Erven, twe Wagenpeerde;
Luntermansguet.

Elspyt ende Vyrholten

G. Wolters guet;
G. Henricks;
E. Wilhemsz.;
S. Egbert's guet;
R. t. Poell;
H. Everts;

Uddell ende Koitwyck

H. v. Nymegen syn guet;
Langen Thonis guet;
H. Aalts guet;

lit.: Anspach, J., De Schaffelaar, in: Geldersche Volksalmanak 1891, blz. 122

bron: Hasselt, van, G., Geldersche Oudheden, verzameld door, Arnhem, 1806, blz. 368-372.

1534

Acte van verpachting door Aernt Henryck kosters zoon en Geertgen, echtelieden, aan Lubbert Wolffzen en Geertgen, zijne echtgenote, van het goed Westevelt, kerspel van Voorthuizen, onder het ambt Barneveld, 1534. Afschrift (midden 16e eeuw). 1 charter.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 6945

1534, (dingsdag post Margaritae virginem et Martinis)

Akkoord tussen de "Buerschap en maelen van Coetwijck ter eenre en der van Essen ter ander zijde, "hercoomede van de Cootwijcker Sande en de Bosch en de Essener Stroetvelde mijnten en hooijbroeck", opgemaakt ten overstaan van Gerrit van Scherpenzeel, Palick genaamd, Drost van Veluwe.

lit.: Nairac, C.A., Nog een oud hoekje der Veluwe, blz. 78-79;

doc.: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 521.

1535, 22 jun.,

Zitting rondreizend Landgericht van Veluwe te Barneveld. De procurator van het convent in de Beerck (Birk bij Amersfoort) Gaert Bor werd door Elisabeth van Dompseleer tijdens de zitting aangesproken. Zij en haar zuster eisten niet minder dan 2.000 goudgulden van hem omdat hij haar overleden vader, landschrijver van Veluwe "eyn velscher" had genoemd. Voor die beschuldiging eisten ze dan ook genoegdoening "wille soe sy schuldich siin oer eerlicke vaeders eer toe beschudden ind beschermen, want hy doet iss." De procurator weigerde een uitspraak te doen omdat het gerecht onbevoegd zou zijn; omdat hij (Bor) van een 'profest oerde' was.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 83, 89

1536

"Betrokken bij de aanslag op Amersfoort in 1536: Bart Jacobs z., geboren van Barnevelt, sinds 14 jaren te Amersfoort woonachtig; Zander Baerts z van Barneveld, sinds drie jaren te Amersfoort woonachtig en diens broeder. De lange Eerst, Dryesgen van Barneveld en Heynrich van Barneveld."

"Zander Baertsoen werd 'mit den sweerde vant leven ter doot gebracht en daarna gevierendeeld, ende ter Poerten ende Toeren an quartieren uytgehangen', vrouwen en kinderen werden verbannen.

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777-1580. Tweede deel. Amersfoort, 1878, blz. 283-284.

1537, 10 mei,

Brief van Hertog Carel, over het transigeren over Heerengoed sonder consent des Heeren, d.d. 10 Mey 1537.

Caerle Hartoge van Gelre und van Gulick, und Grave van Zutphen. Wy doen kondt, Alsoo Jan Everts Soon gnt. van Dompelaer zal een van onse vrye goederen heeft achtergelaeten in den Kerspel van Barnevelt gelegen, geheeten Esvelt, daervan nae natuyre des selvigen vrygoets de oltste blyvende soon, geheeten Aernt Jansen, den Saelweert met den alingen aenhangh behoort te besitten en gebruycken, mits de jonghste broederen en susteren elck na advenant en grootte des selven vrygoets, daer van oer behoorycke part toe vrede stellende en uytrichtende; Verstaen wy nu, dat boven die reden, regt, gueder alden accordaten und gewoonten onses Lantschaps van Veluwen die jongste soon, Evert Janssen genoemt, dat vrygoet den olsten broeder voorschreven bis her ontbruyckt heeft, durgh uytwysens und vermogens eens maeggescheydts brief, daer van buyten onsen weeten und Aernts voorschreven binnen Amersfoort gemaect und bezegelt, und sulcke maeckongen na onsen Lantregten van Veluwen van geen weerde is, bekennen Wy Hartogh voorschreven, dat Wy geconsenteert, geratificeert ende belieft hebben, consesteren, ratificeren und blieven mits desen openen Placcaete, dat van nu voortaan Arent voorschreven, den oltsten soon, dat alinge vrygoet genaemt Esvelt, den solweert met den aenhangh, gerustelick und fredelick sal mogen besitten und gebruycken, sonder alleen, wie voorschreven, voorrigtinge und aendeel daer uyt syne broeders und susters te geven genieten und volgen sal, als sigh dat behoort; Beveelen hieromme onsen lieven getrouwen Berent van Scherpenzeel &c. op den 10. dagh Mey Ao. Di. 1537."

bron: Stucken behorende tot den Codex Gelro-Zutphanicus, blz. 223-224.; foutieve vermelding van J.D. Wagner (datum 2 mei 1537, boerderij "Ostvelt") in: De Navorscher, 18.., blz. 101.

1538, 14 dec.,

Huwelijksvoorwaarden tussen Gerrit van Wenckum en Anna van Eeschoten. Hierin wordt genoemd het goed "Glinthorst", in het kerspel Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, kopie in Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 348.

1539

Gerechtsignaten van Veluwe: Met een eed bevestigen op 'dairop sterven, dattet also geschiet sy': Ede 1539, Evert Jans, Thomas van Remst, Henrick Aelts, Ernst Strick en Liisbeth van Schaffeler, Jan Everts.

bron: Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtsignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 295/196

1539, 27 jan.,

Zitting van het rondreizend landgericht van Veluwe te Barneveld.

Vermindering van pachtsom wegens verliezen tengevolge van oorlog. Marten van Rossum, lid van het Veluws landgericht, machtigt Goessen van Erckelens om zijn zaken te winnen of te verliezen.

bron: Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtsignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 294; Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 85.

1539, 28 jan.,

Uitspraak in smaadproces te Barneveld tegen Kerstgen Smits en Heyn Smit die een vrouw, Geertgen Huygen, voor heks hadden uitgemaakt.

lit.: Barneveldse Krant: Barneveldse tovenaressen, serie: Over bijgeloof en toverij, deel 2, 10 maart 1990.

1539, 1 dec.,

In een gerechtsignaat, opgemaakt te Ede, staat dat Evert Jans ter konde Thonis van Remst en Henrick Aelts aansprak om te verklaren "hoe idt mettet heetvelt tusschen Estvelt ind Schaffeler (in het kerspel Barneveld) gehalten is". Zij verklaarden "dat idtselve heetfelt sich paelt van de Galgenkamplandtzpael biss geliick tegen die Cleyn Oess op ind dat dair plegen Ernst Strick ind Liisbeth van Schaffeler ind Jan Everts op to keeren ind dat waill 50 off 60 jair oen gehoecht ongeverlick, ind hebben dit gelaiff to bestedigen mit oeren ede; ind off sy middelertiit afflyvich wurden, willen sy dairop sterven, dattet alsoe geschiet sy."

Lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 104, 105..

1540, 26 jun., (Saturdag na Johannes natunsts tho middensomer)

"Ick Ambrosius Marijssen Scholt toe Bernevelt doe cond en certificere met dessen openen tegenwoordigen mijnen certificatie, dat die gemene malen van Hersselervelt met die Hemelraden hebben gemeenlicken voor oir ende oiren erven en nacomlingen op eijnnen dagh dat sij 't samen Dijckspraeck helden avergegeven ende gegunt Huijge Wolters ende Hebbel Huijge voorsz. Eghte Huijvrouw, ende oiren erven een hoeckjen en stuck van het malenveld gelegen beheffens aen de Kelis binnen den Treghtwegh in de kerspel van Voorthuijzen soo

groot en kleijn sij maelkanderen dat bewesen hebben daerop thoe timmeren ende gebruicken sonder besperinge van ijmant dat beheltelicken met vorwerden altijd dat Huijge Woltersen en de Hebbel voorsz. ofte oiren erven voor dit hoeckjen malenvelt vorosz. gegeven en betalen sullen Jaerlicx ende alle jaer aen die Heijlige kercke tho Voorthuisen een pont was, soo dat myssael in die kercke tho Voorthuijsen daarvan vermelden sal, dan wanneer en tho wat tijden Huijge ende Hebbel ofte oiren erven, dit voorsz. malenvelt niet langer en beliefdn tho hebben, moge sij dat alsdan wal verlaten en ontslagen wesen, en laten het pont was dan uijt het myssael doen ende de hand daarvan afftrecken, weert oock dat de gemene malen van het Harseler velt voorsz. offte oiren erven ende nacomelingen niet en beleiffden off niet en wlden hebben, dat voorsz. hoeckjen en stuckgen malenvelts voorsz. langer solden bruicken of niet langer gunnen en wolden mogen sij dat pont was oock uijt het myssael laeten doen, en dan oir velt wederom aentasten en gebruicken, dat Huije ende Hebbel, offte oiren erven alsdan verlaten ende vertijen sullen sonder wedeseggen hierover ende aen sijnen geweest, die dat mede sagen ende hoorden, Johan Hendricksen, Rijcholt Dircksen en meer anderen, die dat mede sagen en hoorden, des in oirconde en seecker getuignisse der waerheijt. Soo heb ick Ambrosius Scholtus voorsz. mijn zegel aen deze certificatie beneden gehangen, geschreven int Jaer ons Heeren vijfftien hondert en veertigh op Saturdag na Johannes natunsts tho midden somer, en was besegelt met een zegel van groen was overdrecht met een papiere ruite en geschreven op Francijn."

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 736.

1540, jul., (Anno Domini MDXL die decima quarta Julii)

Visitatie van de Commanderij van St. Jan te Harderwijk. Ook m.b.t. Commanderij te Kallenbroek (Kaldembroek) (blz. 233, 235). persoons- en plaatsnamen: Kaldembroek in territorio Bernfalet; in Herseler.

bron: Wiersum, E., en A. le Cosquino de Bussy, Visitatie-verslagen van de Johanniter-kloosters in Nederland (1495, 1540, 1594). in: Bijdragen en Mededelingen van het Hist. Genootschap (gevestigd te Utrecht). 48ste deel. Utrecht, 1927, blz. 146 - 340).

1541, 29 mrt., (dinsdag post Letare Jerusalem)

Tijdens de zitting van het rondreizend Landgericht van Veluwe te Barneveld werd bepaald wat men een eerlijke bruid behoort mee te geven. Henrick Wolters sprak Henrick Arndts aan voor de verschuldigde 'medegave': "eene kist en een bed met toebehooren, als men een eerlicke bruydt plach mede te geven."

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 90; Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 295

1542

Lijst van tynsen te Barneveld, Ermelo, Putten en Harderwijk. Met lijst van restanten van tynsen te Nijkerk.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Huisarchief De Schaffelaar I. Archiefnummer 224, inventarisnummer 140 (blz. 38).

1542-1546

Ambrosius Marrisz., schout te Barneveld.

bron: Gelders Archief, Arnhem, archief Hof van Gelre, nr. 4945/17

1542, 24 dec., (Geschreven tho Arnhem op Christavent anno etc. XLII)

De Raden van den Hertog antwoorden Burgemeesters, Schepenen en Raad op hunne vraag, of zij, nu Garderen en Putten met den vijand zijn verdingt en Ermell en het daaronder behorende gedeelte van Tonsell waarschijnlijk hetzelfde zullen doen, ook daartoe moeten besluiten, dat zij beter doen het voorbeeld van Arnhem te volgen en de aangeboden hulp van 500 soldaten moeten aannemen. Regest nr. 777

bron: Berends, P., Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 290

1543

"Echtenvelde" (i.p.v. Achterveld)

bron: Hasselt, van, Geldersche Oudheden, 382

1543, 25 mrt.,

Wylhelm hertog tot Gulich vestigt een jaarrente van 60 rijdergld. ten behoeve van Johan van Lynden op den landtol ther Schuyren en verbindt bovendien de tiend Brenae in het ambt Barnefelt voor die rente.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 221, inv.nr. 793

1543, 1 mei, (gescreven op den irsten dach Maii)

M. de Rossom, bevelhebber, beveelt burgemeesters, schepenen en raad der stad der Elborch, proviand naar de knechten te Baernefelt te zenden.

bron: Ven, A.J. van de, De oude archieven van de gemeente Elburg en van den Zeepolder Oosterwolde. Arnhem, Gelders Archief, 1932, blz. 461 (regest nr. 1070). Oorspr. Inv.nr. 124 op papier met de onderteekening van den oorkonder.

NB Deze brief zou in verband kunnen worden gebracht met den tocht van Maarten van Rossem naar Amersfoort, die in dezen tijd plaatsvond. Vgl. Geldersche Volksalmanak, 1861, blz. 35-36.

1543, 19 aug.,

De stad Zutphen aan [de stad Deventer]?

Dank voor haar bemoeienis en bericht over de "stilstandt" welk bericht terstond aan die van Arnhem, de "Wildenborgsschen" en ander geïnteresseerden doorgegeven zal worden; men heeft evenwel vernomen dat de vijand uit Utrecht, Renen en Wyck naar de Veluwe is getrokken, het ambt Barnefelt met roof en brand heeft aangetast en nu naar "die Schure" en Nykercke voorttrekt, hetgeen tegen de afspraak is. (Minuut (inv.no. 505, f. 49 I)
bron: Oud-Archief Zutphen, inv.nr. 505, registnr. 4145

Oorlog en brand in Barneveld.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 83

Circa 1544

Proces om het goed Bitterschoten omstreeks 1544, nagelaten door Weym van Bloemendaal, tussen Cornelis Harmansen en Reyer Goertsen, die beide zeggen de naaste bloedverwant van de overledene te zijn. De eerste wint het proces in zoverre, dat hij het goed Bitterschoten verkrijgt, mits hij aan Goertsen voor diens recht 500 caroliguldens betaalt of gelijke waarde in andere munt.

bron: Spaen, Repertorium Gelricum II, oorkonde 21

1544

Civiele processen Hof van Gelre, nr. 21: Maria van Byler contra Aelt van Sorchsteijn (erfhuus).
bron: Gelders Archief, Arnhem, Hof van Gelre

1544

Jan Gerritsen Versteeg of "Anastasius Veluanus", schrijver van "Der leken Weghwijser", wordt cureijt of kapelaan in Garderen.

lit.: Nairac, C.A., Een oud hoekje der Veluwe, blz. 26

1544, 24 jun.,

Zitting rondreizend Landgericht van Veluwe te Barneveld. Wiin (Wijnand) van Bylar sprak de uit Barneveld afkomstige, maar in Amersfoort wonende Evert Lubberts (van Sorchstam) aan. Wiin had in Amersfoort een brouwketel gekocht en wilde deze naar zijn huis in Barneveld transporteren. Evert Lubberts wilde daarvan de 100e pening hebben maar Wiin vond dat hij die niet behoefde te betalen omdat de ketel in Gelderland zou blijven. De door Wiin aangeboden borgtocht werd door Evert Lubberts niet aanvaard en daarom had hij de penning maar betaald "contrarie der vryheit des furstendoms Gelre".

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 90; Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwe Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 295

1544, 20 sep.,

Stadhouder, kanselier en raden van de keizer doen uitspraak in een geschil tussen de Abt van Paderborn en Sander Bentinck, rentmeester van de Veluwe, of Bitterschoten horig is aan Paderborn of aan de keizer. NB De uitspraak is voorlopig ten gunste van Paderborn.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 59.

1545

Gerechtsbrief van de drost op de Veluwe, waarbij Wijnandt van Presinckhave Berndtss. erkent schuldig te zijn aan het kapittel 2 Engelsche nobels elk jaar wegens de erfpacht van de tienden in het kerspel van Garderen.

bron: Utrechts Archief, Archief Kapittel Sint Pieter, regist.nr. 1012d.

1545

Lijsten van heereguldens, onder Nykerk verschuldigd, overgeleverd door den scholtis van Barneveld namens dien van Nykerk in 1545. 1 lias in een omslag.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 67, inv.nr. 364

1545-1777

Brieven, waarin de ontvangst in erfpacht erkend wordt van wind- en watermolens, stroomende wateren tot het oprichten van papiermolens en andere domeinen, 1545-1777, 33 charters.

NB o.a. de halve windmolen te Appel onder Barneveld, 1545, 1546 (charters nrs. 993 en 1037); de Uddelermeren met de Schans aldaar, 1665 (charter nr. 3177)

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 197, inv.nr. 1399

1545, 1 jul.,

Sententie van den Keyserlycken Raade, aen wien een ledig Hofhoorig goed verval, d.d. 1 Jul. 1545.

In der saecken hangende voor Stadtholder, Cantzler en Raden des Keyzers onser allen genadigsten Heere in Gelderland, als Erfvoocht der hoorigen goederen en luyden des Godtshuys Paterborn in Veluwen, ende den Kelner van Putten vanwege des Abts van Paterborn als Grontheer, tussen Cornelis Hermansen ende Steven Lubbertsen met synen Adhaerenten ende Reyer Goertsen, alle contenderende en pretenderende de gerechtigte te syn tot het goed Bitterschoten by Weym van Bloemendael naegelaten; Gesien en gevisiteert de memorien, kondschappen ende andere stucken by de voorsz. parthyen geëxhibeert, die Stadtholder, Cantzler en Raden en Kelner van Putten van wegen als voren verklaert, die voorsz. drie Contendenten en elck van hun luyden voor als noch niet ontfanckelyk te zyn tot haren eysch en conclusie, en dat 't hofhorige goet van Bitterschoten voorsz. aengeveert en

gebruyckt sal worden voor 't derdendeel tot profyt des Kon. Majt. ende voor die twee deelen tot profyt des voorsz. Abts van Paterborn in die qualiteyt als voren, ter tyt toe dat eenige van voorsz. drie partyen, off ymant anders, goet bewys den rechten genoeg zynde, gebracht sal hebben, dat hy rechte volger en erfgenaem is der voorsz. Weyme van Bloemendal tot 't voorsz. horigh goet van der zyde daer 't af gekomen is, ende die vruchten en profyten van den jare 44 herwaerts verschenen sullen gebeurt en ontfangen worden tot nut van Kon. Majt. ende den Abt in mate voorsz. Aldus gedaen en gepronuntieert tot Arnhem op den Cantzlerye in den Raet, den 1 July 1545. (enz.)

bron: Schrassert, Johan, Codex Gelro Zutphanicus ofte Handboeck, enz. Harderwyck, 1740, blz. 274/275;

Uitspraak van stadhouder etc., dat Cornelia Harmans, Steven Lubberts c.s. en Reyer Goertsz. als erfgenamen van Weym van Blommendael niet ontvankelijk zijn en dat Bitterschoten gebruikt zal worden voor 1/3 deel ten profijte van de keizer en voor 2/3 deel ten profijte van de Abt van Paderborn.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 59

1545, 27 sep.,

De molen van Appel moest bij acte van 27 September 1545 eenen thijns van eene goltgulden betalen voor de helft, terwijl de andere helft behoorde aen de Gatshuize 'sHeeren Loe.

doc.: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 572, blz. 118

1545, 22 okt.,

Proces te Barneveld tussen Steven Schut en Evert Verschuer met zijn zwager Gerrit van Meen, eertijds borgen voor Wulfer Willem Jansz.

bron: Delforterie, C.W., in: Jaarboek CBG

1546

Civiele processen Hof van Gelre, nr. 29: Arnt Reynersss. c.s. contra Rutger van der Biesen (achterstallige thins onder Barneveld).

bron: Gelders Archief, Arnhem, Hof van Gelre

1546

Geloste rentebrief Tol Terschuur, 1546, 1579 en 1635, 3 charters. inv.nr. 4419 (no. 2844)

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 396, inv.nr. 4419

[1546]

In Barneveld wordt in 1871 een muntschat gevonden met munten uit de periode 1433 - 1546.

bron: Enno van Gelder, H., en Joh. S. Boersma, Munten in muntvondsten. Bussum, 1967, blz. 218; Revue belge de numismatique (et de sigillographie), 1873, blz. 373.

1546, 4 dec.,

Vonnis inzake tynsbetaling te Barneveld.

bron: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen/Den Haag/Batavia, 1932, blz. 81 (bijl.)

1546, 5 jan., ('twalef nacht na Kerstmis')

Twyst und schelonge tusschen dye hyelighe kercke 't bernefelt ind Bernt van Vlet als volmechtiger vanweghe mejnster Egbert huysfr.. ind sijner dochter over eene koe die noch moest worden betaelt voor de reparering des Renesse orgell.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

Orgels te Barneveld. In 1546 werd te Barneveld het orgel der kerk hersteld.

"Over die repairung des renesse-orgels (?) was twyst ende schelonge (geschil), want de bedongen kosten waren, ja afbetaald, maar "op een koe na", den orgelmaker toegezegd. In 1765 ontving men een nieuw instrument ten geschenke, "uit overweging dat de ingezetenen er zoo zeer naar verlangden." (enz.)

lit: "De Navorscher", jrg. ?, blz. 82. Johannes à Nycken (vulgo Fabricius), was predikant te Doesburg en aanwezig op de Arnhemse synode van 11-14 november 1579.

1547

"Toen in het jaar 1547 't geheele Hertogdom van Gelderlandt, nevens 't Graafschap Zutphen, eene schatting opgelegd was van 75000. guldens, most het quartier van Arnhem, of de Veluwe, een der vier quartieren van dit Vorstendom, tot die som opbrengen 17108. guldens; daar in droeg de Neder-Ve-luwe, een der vier verdeelingen van het Arnhemsche quartier, 6958. guldens; die omgeslagen over de zeven dorpen, quam het dorp Barneveldt te staan op 1902 guldens, 14 stuiv(ers) 2,5 penn(ingen), het hoogste van alle andere."

lit: Halma, François, Tooneel der Vereenigde Nederlanden, (enz.) Leeuwarden, 1725, blz. 112-113.

1547, 15 jan.,

Henrick Wolterss krijgt toestemming om 'scheerholt' te kappen op het erf Westervelt, kerspel Voorthuizen.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 94

1547, mei,

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

Herman Arndts sprak toen aan Arndt Willems en Dom (Daen) Geriths Olisleger en zegt, dat zij een broeder hunner vrouwen gehad hebben, Mor van Bylar, "diewelcke gestorven is zedert der tiit, dat die nyhe ordinancie gepubliceert is geweest, as dat die kynder sullen staen in stadt oer alderen totten versterve oer oehemen ind moyen etc. Ind soe dan die vurs. Mor zelige gehadt hiefft noch een suster, geheyten Peyns, diewelcke gestorven was vur Morren ind achtergelaiten hiefft eynen soen, geheyten Goessen Everts, diewelcke in stadt syner moeder uytter macht des nyhen lantrechten oick beërfft is geworden tot synen gedeelt toe mitten versterve Morren vurs., sinns oehemen zelige, ind hiefft dairnae dat versterve ind siin gerechticheyt, die hy dairtoe hadde, Herman Arndts vaider [...] Ind wanttan Hermans vaider denselven Herman volmechtich gemaickt ind dat vurs. versterve nyet en hiefft konnen erlangen, soe hiefft hy sich mit recht dair laiten inleyden", enz.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 83

1547, 27 mei,

Volter Lubberts krijgt toestemming om hout te kappen op het erf Wixeler (hier "Klein Witzeler" genoemd) onder Voorthuizen teneinde zijn zusters en broers af te kunnen goeden.
bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 105

1547, 3 jul.,

Verpachtingh aen Cornelis Pilgrimsz. van Dronckeler den kercken tiend tot Wessel gelegen soo hem Bronis Lubbersz. pastoir die Heilighe kercke dat gegeven hadde groff ind small vier jaren langh voor hondert en sestiende halve guede gelreschen riddergulden.
bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1547, 8 jul.,

"Ander grove thienden in Eemlant dairomtrent, vercoft tot Leusen opten 8en dach Julii anno 1547: Den Woud-thiendt heeft gecoft Steven Wolfsz, wonende tot Barnevelt, om: 102 g."
bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573. Eerste deel, tweede stuk. Utrecht, 1926, blz. 767.

1547, 9 jul.,

Henrick en Arnt van Voirst, approbatie van een akkoord over het herengoed De Vaerst (onder Barneveld) , waarin is bepaald dat Henrick en Steven het herengoed zullen behouden mits zij aan Arnt en Weim 200 Joachim daalders betalen.
bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 71

1548

De Oostermolen aan het zgn. Moleneinde te Barneveld behoort toe aan het St. Catharijne en Antonie Gasthuis te Arnhem.

bron: ?

1548

Gevrijd abtsgoed (Kelnarij Putten): Klein Bitterschoten.

bron: Schouwen, G.A. van, De Kelnarij van Putten. Onderzoek naar den rechtstoestand harer bezittingen. Leiden, 1909 (D), blz. XXXI

1548/1549

Rekening van de bisschoppelijke vicaris van Utrecht, Jacobi Uyteng. Eerste gedeelte, inkomsten: Ib. De permutationibus beneficiorum. Item (de) permutatione parochialis ecclesie In den Aenstoyt pro beneficio titulari facta per dominum Rodolphum de Rodenborch cum Thedoric⁰ Hermanni de Garderen partium Velue: 5 f. 5 st."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 134.

1548/1549

Rekening van de bisschoppelijke vicaris van Utrecht, Jacobi Uyteng. Eerste gedeelte, inkomsten: Ib. De permutationibus beneficiorum. "Item de permutatione parochialis ecclesie de Cootwyck partium Velue facta per Theodoricum Heijmanni cum domino Everardo de Appeldorn pro beneficio titulari, quia ecclesia et pastor pauper est: 3. f. 3st."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 135.

1548, 6 mrt.,

Aeltken, weduwe van Broenis Gijsen, approbatie voor een bezwaring van het herengoed Smitsgoed (Wixeler of Smitshoff) (onder Voorthuizen) met 140 Caroli Gulden. Het goed is haar aangekomen van haar ouders. Zij is ingezetene van Harderwijk en één van haar kinderen, Gertken, is getrouwd met Gerryt Mesmaker.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 108

1548, 26 apr.,

"Alsoo voor Stadtholder, Cancelaer en Raeden des Keyzers onser aller genadigen Heeren in Gelderland verordent als Erfvooght der Horige luyden ende goederen des Godtshuys Paterborn in Veluwen ende den Abt van Paterborn als Gront-Heer der selver luiden ende goederen een langen tyt herwaerts twist ende gebreecken sich onthouden hebben tussen Cornelis Hermansen met syne consorten ter eenre, ende Reyer Goertsen van Utrecht ter

andre zyden, beyde parthyen contenderende ende praetenderende gerechtight te syn tot het goet Bitterschoten by Weym van Bloemendal nagelaten, te weeten, dat voorsz.: Cornelis Harmsen met den synen vermeinende de naeste erfgenaemen te weesen van der zyde van de welcke het goet voorsz. heengekomen is, ende daerom te behooren pegraesenteert te worden, ende de voorsz. Reyer seggende toe weesen de naeste erfgenaem van de voorsz. Weym als laeste besitterse van het goetende hem daeromme het selve goet van rechts wegen toe te koomen, nadien die voorsz: parthyen van al 't gene sy ten beyden zyden hadden willen seggen schriftelyck gedient hadden, nitsgaders van alle bescheyt ende bewys soo sy vermeynden tot oere intentie ende recht dientelyck, ende nae 't selve in ;t lange doorsien ende gevisiteert is geweest, ende men om seeckerlycke beweeghhlycke oirsaecken voor goet aengesien heeft de parthyen in 't vrundelycke te accorderen waer toe men verstaan heeft, soo syn ten laetsten de voorsz: parthyen by oere beyder consent ende by verwillonge der voorsz.: Stadtsholders Candelaer ende Raden, ende des Abts voorsz: met den Kelner van Putten tegenwoordigh synde, in qualiteiten als boven geaccordeert ende verleecken, in deser manieren, te weeten, dat Cornelis Harmansen met den synen Reyer Goerts voor syn gerechtigheyt tot den goed Bitterschoten voorsz.: opleggen ende betalen sullen tussen dit en St. Jacobs dag in Julio naestkomende de somma van 500 car. gl. Ofte de waerde daer voor twintigh goefe gevalueerde stuivers voor den gulden gereeckent, ende dat, mits by den voorsz: Reyer Goertsen ontfangende deselve somme, hy Cornelis Harmsen met den synen geven sal behoorlycke quitantie, ende aen hem over leveren alle syne zegelen en brieven die hy heeft spreekende van voorsz.: goet, ende dat de soome voorsz.: al betaelt synde Cornelis Harmsen met syne adhaerenten 't goet Bitterschoten sullen mogen aenvaerden ende 't selve daer na gebruycken tot haeren schoonsten, behaltlyck dat sy, syn pacht holden sullen achtervolgende de pachtcedullen daer aff synde. Aldus gedaen in den Rade van Gelderlant den 26 Aprillis in 't Jaer 1548."

bron: Schrassert, Johan, Codex Gelro Zutphanicus ofte Handboeck, enz. Harderwyck, 1740, Sloet, mr. L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, geheeten Abdinkhof, in Gelderland hoofdzakelijk in Putten. Amsterdam, 1889, blz. 261-262.

1548, 21 sep., (Mattheij aph.)

"Elizabeth Evers dochter van Domzeler mit oer gezuster hebben tot repareringh der kerck [te Barneveld] am bier ind geld telkens wat gegeven dat getaxiert ind beloept in alle sestien Rijd(er)s".

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1549-1576

Legger erfytynsen "Barnevelt", 1549-1576. inv.nr. 7232.

bron:?

1549

Acte, waarbij de bisschop van Utrecht verklaart, dat de heer Theodericus Heymannus' zoon, pastoor te Kootwijk, en de heer Everhardus Egbertus' zoon, vicaris in de St. Nicolaas' kerk te Utrecht, hun beneficia geruild hebben. 1549. Afschrift. n,b, Nisschien is dit stuk afkomstig van burgemeester Van Presickhaaf, die collator van de kerk in Kootwijk was.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Oud-Archief, inv.nr. 6383.

1549

Verbalen der uitzettingen van schattingen in Nijkerk, Ede, Barneveld, Hoevelaken en Scherpenzeel, 1549 en 1550.

Met correctiën. Kladden. 5 pakjes, obl.folio in 1 portefeuille.

NB. Tot Barneveld (behoorde): Voorthuizen, Garderen, Elspeet en Cortwijk. De uitzettingen werden vastgesteld door gedeputeerden, ten huize van Gobell van Dans te Arnhem en van Jan van Hell te Nijkerk.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel I, inv. nr. 1434, blz. 271

1549

proces Willem Willemsz. van Amstell contra Egbert Florissen Langelaar of Langeler, voorm. havezathe te Barneveld.

1549

Rekening van de bisschoppelijk vicaris Jacobi Uuyten Eng over het dienstjaar 1551/52, Tweede gedeelte. Uitgaven. "Recepta ex restantiis subsidii de anno 49. Item ex Bathua postea de ecclesiis de Voirthuysen et Garderen: 28 st."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 206/207.

1549, 9 sep.,

Evert van Dompzeler Jansz. bekommt transport van het herengoed Esvelt na confirmatie van een arbitrale uitspraak d.d. 5 juli 1549, door Ambrosius Mariss, schout te Barneveld, Steven ten Westenegh, Heyman Carcelis van Dompzeler, Henrick van Poelwick, Willem van Muylicken en Cornelis van der Borch in de twist tussen Evert en zijn broer Arnt van Dompzeler Jansz., genaamd Vonck, waarbij dit herengoed aan Evert is toegefallen, onder voorwaarde dat hij en zijn vrouw Anna, aan Arnt laten een stuk erf, aangekomen van Ernst Strick, en het Twystende erve, gelegen in het Wesselseveld.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 74

1549, 17 nov., (1e zondag na St. Marten)

Erf en goed genaamd Wixeler werd bezwaard door Evert Beertsz. van Voorthuysens kinderen en erfgenamen.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Gedep. van Veluwe, nr. 151, Voorthuizen, fol. 3

1550

Stukken betreffende de vrijdom van voogdgeld, rookgeld, pondschatting en andere lasten van het goed Bryler onder Barneveld, 1550. 1 omslag.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 2230

1550

Verbalen der uitzettingen van schattingen in Nijkerk, Ede, Barneveld, Hoevelaken en Scherpenzeel, 1549 en 1550.

Met correctiën. Kladden. 5[pakjes, obl.folio in 1 portefeuille.

NB. Tot Barneveld (behoorde): Voorthuizen, Garderen, Elspeet en Cortwijk. De uitzettingen werden vastgesteld door gedeputeerden, ten huize van Gobell van Dans te Arnhem en van Jan van Hell te Nijkerk.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel I, inv. nr. 1434, blz. 271.

1550

"Daem van Nuysz ende Geeryt van Rees, dienaers de somme van sess en dertich stuvers, over gelycke somme hemlieden bij mijn heeren Cantzeler ende Raden toegetaxeert voir hunne vacatiën, omme de vice-cureyt van Garderen gevangen te Arnhem begracht te hebbene. Als bij taxatie die men hier overlevert. Dus hier XXXVI st.

In margine: Bij ordonancie van den stathouder ende cantzler van Gelre hier overgegeven. Denselven twee dienaren noch de somme van drye ponden achthien scellingen over gelycke somme hemlieden bij mijne heeren voirn. toegetaxeert voir zekere vacatiën bij gemelten in de affairen der justicie gevaceert, breeder blyckende bij de ordonnancie hier overgelevert III pont, XVIII st.

Denselven noch die somme van drye carolusgulden over gelycke somme, hemlieden als voeren toegevoecht voir haer vacatiën, om heer Jan Gerardz, vice-cureyt tot Garderen, volgende een sententie hem gegeven, tot Hattem gevoert te hebbene omme aldaer gevenckelyck bewaert te worden etc. Allet breeder blyckende bij de ordonnancie etc. overgelevert. Daeromme hier III pont.

Fol. XXXII

Van Jan Dirricxsoine, aldevaeder heer Jans Gerardz, pastoir eertijts tot Geerden ende nu gecondempniert overmits zekere delichten bij hem tegen den rechten geloove pegerpetreert ad perpetuos carceres en sit nu tot Hattem gevangen, de somme van twee ende tachtentich ponden XVI stuv. toecomende van van XC gelycke ponden, daer voire hij alle des voirsz. heer Jans goederen, die verklaert zijn verbuert te zijne, geredimeert heeft, op condicie soo verre hier namaels de selve goeden bevonden worden meer weerdich te zijne, tselve oick te

betaalen, behoudelick opick dat men hem daeraen corten zoude V dalers, den cypier teelt voir de voirsz. heer Jans verteerde ende gevankenisse, als al tgeene breeder blijkt bij een supplicatie, mitsgaders de appostille daerop staende, hier overgelevert. Daer omme hier de voirsz. LXXXII pont, XVI st.

In margine: Nавolgende den appointement van Cantzeler ende Raedt van Gelre, onderteekent Berty, overgegeven".

bron: Gelders Archief te Arnhem. Extracten betreffende Anastasius Veluanus uit de rekening van Thomas Gramaye, landrentmeester van Gelderland over 1550, fol. XLV verso.

1550

Zitting rondreizend Landgericht van Veluwe te Barneveld.

Wat men een eerlijke bruid behoort mee te geven: Maria Pelgrinmsdr. van Kreyenkamp.

lit.: Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtsignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 295

1550/1551

Rekening van de bisschoppelijk vicaris van Utrecht, Jacobi Uuyten Engh, Tweede gedeelte.

Uitgaven. "Exposita extraordinarie. Item solvi Adriano Buyser pro certis diebus, quibus vacavit in inquisitione contra pastorem de Garderen ac causa quam (habuit) contra magistrum Franciscum Remis propter rationes et reliqua anni preteriti non soluta, secundum ipsius scedulam: 4 flor. 19 st."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 177.

1550, 1 jan.,

Johannes Anastasius Veluanus, 1 januari 1550 te Garderen wegens ketterse gevoelens gevangen genomen, schrijver van de Lecken Wechwyser.

lit.: Staats Evers, J.W., Johannes Fontanus, Arnhem's eerste predikant (1577-1615) en zijn tijd. Arnhem, 1882, blz. 6

1550, 9 jan.,

"9 Januari 1550 is Dirk Wolff, notaris van den kristen gelove, gereijst tot Garderen om te visiteren de kisten en kofferen der kercke aldaar en 't huis van Heer Jan van Garderen vice pastor; hem is daar-voor toegelegd XVIII stuijvers."

lit.: Nairac, C.A., Een oud hoekje der Veluwe, blz. 26. Deze haalt een tekst van Van Hasselt aan.

Aanteekeningen in de rekeningen van Th. Gramaye:

I. "Jacob van Borselen, gesworen voetbode, om doir bevel van mynen heeren van den rade opten 9n January, mit Dirk Wolff, notarius van den christen gelove, gereyst te zijne tot Garderen, om aldaer te visiteren de kisten ende kofferen der kercken ende thuys van heer

Jans van Garderen, vicepastor, waer voir hem getaxeert zijn III dagen tot VI stuyvers daeghs, dus hier by taxatie van den rade XVIII st." (Tweede Rekening van Th. Gramaye, lantrentm. gen. van Gelderland, over het jaar 1550)

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 125 (Bijlage XI)

1550, 21 jan.,

Jan Gerritsen Versteegh ("Anastasius Veluanus"), hervormer te Garderen, wordt door het Hof van Gelderland veroordeeld om op het kasteel te Hattem, gevangen te worden gezet. Hier kwam hij op 3 februari aan.

lit.: Nairac, C.A., Een oud hoekje der Veluwe, blz. 26

1550, 31 jan., (den lesten dach Januarii XVcL, stylo communi)

Brief van stadhouder, kanselier en raden van Gelderland aan koningin Maria.

"Allergen. Vrouwe! Wy gebieden ons in aller oedtmoedicheyt ende aller onderdaenicheyt in die guede gracie van uwe Mat. Allergen. Vrouwe! Uwe Mat. sal gelieven te weten, hoe dat wy onlanxleden, doer angeven van den doctor Sonnius, hebben doen apprehenderen eenen heren Johan Gherardi, priester ende vicecureyt tot Garderen op Veluwen, die wellicke om die excessive heresie, mitt wellicke hy, soe by sijn boecken als predicatien, bevonden is geweest besmet ende infecteert te sijn, naedat hem sijn proces gemaect is geweest, nu maendach lestleden by den vursz. doctor Sonnius ende pater Grouwell, als commissarissen, onder anderen gecondempneert is geweest, eeuwelick gevangen te sitten, ende want ons gedocht heeft, dat hier gheen bequamer plaetse en was, om den vursz. vicecureyt te bewaeren dan Hattem, dat wy daeromme mitt den drosten aldaer gesprocken hebben, om denselven vicecureyt te bewaeren, twellick hy angenomen heeft te doen om twee stuyvers sdaechs by provisie, ter tijt toe uwe Mat. anders geordineert sal hebben, alzoehy hem zeer beclaecht te weinich te zijn, gemerckt hy hem broot ende andere nootsaekelicke dingen bestellen moet, waeraff wy uwe Mat. wel hebben willen adverteren, ten eynde dat deselver gelieve daerop te ordineren denselver gueder gelieffte, ende ons dieselve te laeten weten, om ons daerna te reguleren; dunckt ons nochtans onder correctie, dat die twee st. sdaechs genoech zijn, alzoehy die priester drie daegen ter weken niet anders en sal moegen eten ende drinken dan broot ende byer.

Ten anderen, allergen. Vrouwe! alzoehy pater Grouwell alhier gevaceert heeft langer dan den tijt, geexprimeert in die bryeven van assignatie van sijn tractement, maect die lantrentmr. alhier zwaericheyt, als redelick, hem sijn vacatie te betaelen. Niettemin alzoehy die vursz. pater Grouwell alhier noetsaekelick heeft moeten vaceren ende noch zekeren tijt sal moeten vaceren, om saecken, die by hem begonst sijn, te voleyden, heb ick, van Hoochstraten, hem by den vursz. lantrentmr. doen betaelen, waeromme sal uwe Mat. gelieven denselven lantrentmr. to hove kommende, te doen gheven, off ons over te seynden, behoirlicke ordonnantie, soe van tghene hy alreede pater Grouwell betaelt heeft, zedert exspiratie van

sijn assignatie bryeven, ende noch betaelen sal voir den tijt, dat hy hier noitlicken als boven sal moeten vaceren.

Allergen. Vrouwe! Wy bidden Godt almachtich uwe Mat. in hoogen voorspoedigen regemente lancklevende te bewaeren ende conserveren. Geschreven tot Arnhem, den lesten dach Januarii XVcL, stylo communi.

Uwer Mats. alleroetmoedichste ende alleronderd. dieneren, die stadtholder, cantzler ende raeden des keysers, geordineirt in Gelderlant. (Get.) Berty."

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 120-121 (Bijlage VII)

1550, 22 mrt.,

Brief van het hof van Gelderland aan de landvoogdes, koningin Maria, met verzoek den gevangen pastoor van Garderen (Anastasius Veluanus) los te laten.

"22 Maart. Aen de Conighine.

Allergen. Vrouwe. Wij gebieden ons in aller oedtmoedicheit en aller onderdaenicheyt in de guede gracie van Uwe Mat.

Allergen. Vrouwe. Die moeder en(de) vrienden van eenen heer Johan van Garderen, priester, die wellicke ontrent vier jaeren geleden om zekere heresie, met wellicke hij bevonden waert besmet te sijn, bij den inquisitoren opt stuck des heiligen christen geloove, gecondempneert is geweest, nae solemnelle revocatie bij hem openbaerlick in der kercke gedaen, tot eeuwige gevencknisse ende dryemael ter weken te water ende te broode te vasten, hebben ons over langen tijde aengesocht te willen helpen vervuegen, dat die vursz. her Johan der gevancknisse mucht verlaeten worden, aengesien hij alreede aldaer int vierden jaer geseten hadde ende hem bekeert heeft. Ende soe wij zedert de wederkompste van doctor Sonnius uyt Duytschlandt desen aengaende aen hem tot versoeck als boven geschreven hebben gehadt; ende hij ons geantwoordt heeft, dat hij wel van advyse sijn soude, indyen Uwe Mat. sullicx goedt dochte, dat die selve de gevancknisse des vursz. heren Johans soude comuteren in studium theologie in de universiteyt van Loeven eenige jaeren, mit conditiën en restrictiën, breeder in die vursz. Sonnij bryeff, gaende bij deze geexprimeert, ende die vursz. moeder en vrienden ons sonder oplaeten versocht hebben ten effectie als voiren te willen schrijven aen Uwe Mat. hebben wy nyet kunnen laeten de selve Uwe Mat. hieraff te adverteren, ende dat (onder correctie) ons oick dunckt, gemerckt de vursz. Inquisitor van den advyse is als boven, dat Uwe Mat. die vursz. comutatie der gevancknisse achtervolgende den selven advyse souden moegen doen, waer doer oick Key. Mat. ontlast souden worden van de costen, die sijne Mat. ter cause van den vursz. Gevangen sustineert.

Allergen. Vrouwe. Wij bidden Gode almechtich Uwe Mat. in hooghen ende voirspoedigen Regimente lange ende gesont levende behueden, Geschr. To Arnhem, den XXIIsten Martij XVc LIII, stildo deser Raede.

bron: Naar de oorspr. Minuut in het archief van het Hof van Gelderland. Gelders Archief, Arnhem

1550, 30 apr., (Geschreven int jaer ons Heeren duysent vijffhondert und vijftich op Meyavent)

Henrick Henricxsen van Meervelt en Griet, zijne vrouw, bekennen, dat zij van Cornelisgen Reynder Dericxdochter geleend hebben 52 enkele rijderguldens, welke zij aannemen te verrenten met 2 3/4 gul-dens en waarvoor zij verbinden hun erf genaamd "Ter Horst", in het kerspel Voorthuysen in het ampt Nijkerck gelegen tusschen de erven "Meervelt" en "den Beest". regist nr. 902

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 333

1551

"Aan Johan Holtzwiller de som van 78 ponden 19 schellingen voor zeeckere oncosten bij hem verteert om Jan Geerarts vice cureijt te Garderen te halen die toe eeuwige gevanckenisse was gecondempneert te Arnhem te Arnhem bij sententie van de Inquisitie; item om Heer Johan 2 jaer lanck den cost op 't huis te Hattem gegeven te hebben, getaxeert op twee stuijvers daags."

lit.: Nairac, C.A., Een oud hoekje der Veluwe, blz. 27. Nairac verwijst naar Van Hasselt Bijlage XI. Aanteekeningen in de rekeningen van Th. Gramaye:

II "Johan van Holtzwiller de somme van acht ende tseventich ponden, negenthien schellingen, munte voirsz., over gelijcken somme, hem by mijnder heeren, cantzler ende raeden toegevoicht, voir zeeckere onkosten by hem verteert, om heer Jan Geerarts, priester (vicecureyt was to Garderen) die tot Arnhem by sententie van de inquisiteurs gecondempneert was tot eeuwigen gevanckenisse, gehaelt to hebben V L III B, ende voer een gelasen venster XV B, ende om denselven heer Johan twee jaer lanck den cost op thuyt to Hattem gegeven te hebben, daer voir hem toe getaxeert is II B sweeks, facit LXXIII L, mit conditie indien hy mit dese taxatie nyet te vreden is, mach hy aen die Mat. van die coninginne om wijder ordonnantie aenhouden. Allet breder blijckende by den taxatie met oick behoirlycke quitantie alhier over geleverd, dus hier LXXVIII L XIX B." (Derde rekening van Th. Gramaye over 1551).

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Nummer VMN V - 7, blz. 126 (Bijlage XI)

1551/1552

Rekening van de bischoppelijke vicaris Jacobi Uuyten Eng, Eerste gedeelte. Inkomsten. 1b. De Permutationibus. Item de permutatione parochialis ecclesie de Elspeet in Velua, facta per domino Georgio Gerardi de Coel pro beneficio titulari: 6 flor, 6 st."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 2e deel, Rekeningen over het geestelijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1932, blz. 184.

1551, circa 9 mrt.,

Hendrik van Domseler, een bastaardzoon van Joost van Domseler, onder andere gerichtsmann van Barneveld 1518-1520, 1524, 1525 en 1533, wordt omstreeks deze datum doodgestoken door Andries Gerrits toen hij diens vrouw en dochter lastig viel. Hij was lansknecht en had een "bleeck aengesicht mit een cleyn geluw baertgen". Hierna hebben de Van Domseler's onder aanvoering van Mor van Domseler een strafexpeditie tegen Andries Gerrits ondernomen en de inboedel van diens huis kort en klein geslagen.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Archief Hof van Gelre, civiele processen 1552, nr. 13.

1551, 1 apr., (Eerste Paasdag)

Strafexpeditie van Mor van Dompeler en zijn zwager Johan Hackfort uit Barneveld. Zie: 30 juni 1551.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 75.

1551, 30 jun.,

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

Twee edellieden Mor van Dompeler en zijn zwager Johan Hackfort trokken op 1 april 1551 (Eerste Paasdag) met 26 anderen: Johan Hackfort, Johan Mom, Evert Hendrickse van Dompeler, 36 jaar, Jan Vonck, 26 jr zv Vonck vroeger Arnt van Dompeler, Goert van Oldenbarnevelt, Peel Versteech (uit het geslacht, waartoe ook Anastasius Versteech behoort), Goert van Steenbeeck, Jan Cloet, Wulf Clomp, de in 1556 heldhaftige aanvoerder van de Harderwijkse burgers, Jan Kyvit, Giisbert Giisbertse, Henrick Henricks, onderschout van Barneveld 50 jaar, Alardt die Snyder, Giisbert Schoma-ker, Heyntgen Dirricx, Ganglof Gerrits (genoemd naar St. Gangulfus aan wie de kerk in Garderen gewijd was), en verder (aldus Beerninck) nietszeggende namen, tegen Andries Gerrits te Nunspeet, die een 'heerlosen knecht' gedood had, en pleegden in dat dorp gewelddaden.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 75; Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 293

1551, dec.,

De in het kasteel te Hattem gevangen zittende Anastasius Veluanus mag de rest van zijn gevangenschap in een particulier huis doorbrengen onder een zware borgtocht en de gelofte dit niet te zullen verlaten. nb. Anastasius Veluanes was pastoor te Garderen.

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Nummer VMN V - 7, blz. 55.

1552

Verklaringen van de scholt van Barneveld inzake personen, die de bieraccijns ontdoken hebben door zonder verlof bier te tappen, 1552. 1 omslag.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 2240

1552, 2 feb.,

In de herberg van Cornelis van Dronkeler in Barneveld wordt Hendrik Everts van Domseler door Mor van Domseler aan het mes geregen. In het archief van het Hof van Gelderland (Civiele processen 1553, nr. 36) worden enkele bijzonderheden gegeven. Beiden hadden na het nuttigen van een hoeveelheid Hamburgerbier onenigheid gekregen over een stuk veengrond waarna Mor Hendrik onder bedreiging van een mes had willen dwingen zijn hoed voor het af te nemen. Hendrik weigerde dat waarop Mor hem toevoegde: " Gij sult Uwen huet voer mij afnemen, ik sij ein edelman ind ghij sijt ein kerll" en hem vervolgens doodstak. De van een zwarte baard voorziene Mor van Domseler, overleden voor 26 februari 1590, bewoonde het goed "De Cotelet" te Barneveld. Hij werd voor de moord op Hendrik twee jaar verbannen.

bron: Wartena, R., Van Domseler 1400-1600. in: De Nederlandsche Leeuw LXXIX jrg., no. 8 aug/sep 1962, kolom 280.

1552, 18 mei,

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

Wynand van Byler, Arndt Willems en vrouw Mary uit Nijkerk, Dommen Gerrits en vrouw Lissken. Wynand van Byler had samen met zijn vrouw een bank in de kerk te Barneveld "achter naest Melingerbanck (behorende tot het goed Mennincklaer) welke bank toebehoorde aan het erf en goed Achteveld en door de bouwlieden daarvan werd gebruikt. Wynands eerste vrouw Geertje en zijn tegenwoordige vrouw hadden zo'n 11 jaar van de bank gebruik gemaakt. Toen hadden opeens Mary, Arndt Willems' vrouw uit Nijkerk en Liisken, de vrouw van Domme Gerrit uit Amersfoort, "met verstoring van de kerkdienst" , de vrouw van Wynand van Byler uit de bank 'gesmeten'. Van Byler eiste 100 gulden 'smartegeld' wegens molest en bevestiging van zijn rechten op de bank. De verweerders evenwel zouden contra-bewijs ten naaste gerichte inbrengen "belangende de bancken in der kercken tho Bernefelt toebehorende tot dat erff to Byler".

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 75, 94; Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 295

1552, nov.,

Te Barneveld overleden: Steven Harmissz., elders geboren.

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 6

1552, 14 dec.,

Evert Geurs wordt vrij verklaard van dienst en "graving" wegens "den goede ter Schuiren als zijnde wiltforstergoet".

lit: Geldersche Volksalmanak, 1879, blz. 62.

1552/(1553?)

"Fol. 13 verso. Item is durch affsterven van Jan Menssen, wonaftich inden Ampt van Barnevelt op den Hoff toe Caldenbroeck, eenen koer gevallen... (Laat weduwe na)."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 6.

1553, 11 feb.,

Op 11 februari 1553 ontving de landdrost van Veluwe te Barneveld opdracht van het Hof van Gelre om Henrick Scholten (Henrickszn), gewezen schout van Nijkerk "aen te tasten und gehanckelick alhier [te Arnhem] op St. Johans pairte te brenghen". Henrick Scholten werd gevangen gezet. In die tijd was dat iets bijzonders; veel straffen werden met geldboetes afgedaan.

bron: Beernink, 1912, blz. 56.

1553, 19 mrt., (Stilo Brab.)

Bijlage XI. Aanteekeningen in de rekeningen van Th. Gramaye:

III. "Alzoe heer Jan Gerard, eertijts pastoir tot Garderen, om zyn ketterie ende dwalingen in den heyligen cristen gelove tot Hattem in ewige gevenckenisse gecondempneert sijnde, namaels ut sonderlinge genade van der majesteit van der coninginne gerelaxeert op zeeckere conditien, te weten, dat hy to Löven trecken soude ende aldaer seeckeren tijt blyven, om welke conditien te voltrecken Jan Dericksen, sijn alde vader (n.b. grootvader) ende Evert Aertsen, wonende tot Stroo, sich borge hebben geconstitueert, op poene, indien daer gebreck inne viel, te verbeuren CCCC carolus gulden ad XX strs tstück, Ende want deselve heer Jan sijn geloefte vergetende, naer Oostland is vertroocken, en in syne ketterien aldaer is persevereerende, is de lantrentmeister genoticht geweest, sulcx vernomen hebbende, de poenen te vorderen, ende heeft ten dien einde de borgen voir den cantzeller ende raeden doen verdachvaerden, omme betaelinghe van den CCC gulden te hebben, die aldaer comparerende dach begeert hebben, die hen luyden op behaegen van mijne heeren van der rekeninge geaccordeerd is, te weten kersmisse 54 de een helft, ende kersmisse 55 de ander helft. Allet breder blijckende bij der acte daer af zijnde, hier overgelevert. Ende want mijne heeren van der rekeninge den termijn des borgen geaccordeert hebben belieft bij heuren brieven, aen den lantrentmeister geschreven, in date 19 Martij, 53, stilo brab. Daerom hier over de eerste paye, die gevallen is kersmis liv. CC L."

bron: Arnhem, Gelders Archief. Uit de zesde rekening van Th. Gramaye, van de domainen in Gelrl. over 1554.

1553, 28 apr.,

Koningin Maria schrijft aan het Hof van Gelderland dat Anastasius Veluanus in vrijheid moet worden gesteld. Dit hield in dat hij zich, onder een zware borgtocht, binnen 14 dagen in Leuven moest melden om daar vervolgens drie jaar lang te blijven en "in de pauselijke theologie te studeren". nb. Was pastoor te Garderen.

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 56.

1553, 12 mei,

Brief van Franciscus Sonnius aan kanselier en raden van het hof van Gelderland.

"Edele, erntfeste, vrome, wijse ende seer discrete, hoichgeleerte heeren! Ich gebiede my in alle gedienssteyns tuwer E. Hebbende ontfanfen uwer E. brieff in date toyt Arnhem den 9n May lestleden, mitsgaders copie autentijks van de missive der Mat. van der Co. in date tot Bruessel den 28n Aprilis lestleden aen uwe E. gesonden, op tstück van de gevanckenysse van heer Jan Geeraerds van Garderen, hebbe ick terstont, achtervolgende dinhoudt van delseven briefffen, die gevanckenisse desselfs heeren Jans Geeraerds gerelaxeert, ende gecommitteert in studium triennale universitatis Lovaniensis, gelijkct uwer E. breeder bevinden sullen in tdecreet dair aff weesende, hier bij gevuecht; hebbe daerenboven gescreven een brieff aen den deken van St. Peters binnen Loeven, omme denselven heer Jan altijd in dooge te houden, nae begeerte van onse genedigste Vrouwe der Co. Mat. mitsgaders oick eenen brieff aen den pastoor van St. Jacobs ende St. Quinteys kercke binnen Loeven, om heer Jan voersz. aldair te helpen tot een kerkelicken dienst, dair hy sich selven mede soude mogen onderhouden; welke voers. brieven ick u openen galeten hebbe, omdat uwe E. die selve souden mogen lesen, begerende dat ghijl. die selve wilt toesluyten en alsoe mit heer Janne voers. zeynden tot Loeven. Voirts bereyt to doen wat ick vermach tot uwer E. ende tot behulp van denselven heer Jan Geeraerds, mynen iersten patient in Gelderlandt. Edele, erntfeste, vroeme, wijse ende seer discrete, hochgeleerte heeren, God die Heere almachtig zij mit uw E., die deselve gespare lange tijden fray ende gesont. Gescreven tUtrecht den 12n May, anno etc. 53. Uwer E. goetwillige dienare Franciscus Sonnius."

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland, Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 122-123 (Bijlage IX).

1553, 20 mei,

Certificaat van Ambrosius Pannekoek, aangaande Jan Dirksz. Verstege en Evert Arendsz., borgen van Anastasius.

"Uyt ontheit und befell dem erentfesten und ffromen Wyllem van Scherpensell, drost op Velluwen, certyfyCir ick, Ambrosius Pannekoick Marisz., scholtz tot Barnefelt, dat voer my gekomen synen Jan Dyricksz. ende Evert Arentsz. tot Stroy, und hebben gerichtlijcken geloeft by gerichtsluuden, Jochem Reyndersz., Gerrit Wyllems, sodaenycher vyr hondert carolus gulden, als het Jan Gerrits, paestor tot Garder gewest is, nyet en achterffollicht desgene hem

van mijnen here befolen to achterffollygen, na luet sijner aertyckelen, von kijh here hem voergescreven, to weetten Jan Dyricksz. drei hondert dersillever gulden, Evert Arentsz. hondert gulden voirscre., und bynt hir genochsam vuer geweyst und geguet. Oirkondt mijns selfs hand, op den 20n May anno etc. liij.

(Get.) Ambrosius Pannekoick Marisz., Scholtz tot Barnefelt. (Lager stond) Wilhem van Scherpensell, Drost op Wellue."

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 127 (Bijlage XII)

1553, 1 jun.,

Gecancelleerde erftyns pachtbrief, gedateerd 1 juni 1553, waarin Wolter Evertszoen en diens vrouw Margatyttta, alsnede Elbert Henricksen en zijn vrouw Johannetgen, verklaren aan Lubbert Reijersen en diens vrouw Geertruijdt en hun erfgenamen in erfpacht te hebben verpacht en verhuurd een hoeve holts en een stuk land, geheten "de Blaack", gelegen in het Kootwijkerbroek in het kerspel van Kootwijk, alwaar Lubbert Reijersen een windmolen had opgericht. Voorts werd ook een hof afgestaan, onderdeel van een heetveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, kopie van een vidimus d.d. 6 april 1553.

1553, 27 en 28 jun.,

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

Geen Roomskatholieke geestelijke mocht voor de wereldlijke rechter gedaagd worden: Barneveld. Gaest Bor, procurator van het convent in de Beerck (Birk bij Amersfoort).

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 75; Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 294

1553, 27 en 28 jun.,

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

Tijdens de stadsbrand van Harderwijk op 31 juli 1503 verloren Henrick van Dompseleer en zijn vrouw al hun eigendomsbewijzen. De rechten van hun erfgenamen op "een toeslach, genampt dat Liisbroeck", bij de erven Rueler en Wessel behoorende, alsmede die op Wesselerbroek, van de Smullingen verkregen, werden door Marten Koelwagen betwist. De erfgenamen verklaarden dat ze de erven wel 60 jaar hadden gebruikt.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 82.

1553, 12 jul.,

In een akte bij het Gelders Archief is sprake van "eijn thient, die heer Bronis Lubbertsz in ein testament erfflick besat, und in sijn leven gebruijckt heeft uijth die erve geheiten to Wessel (te Barneveld)".

bron: Soest, H.W., Barneveld en Achteveld. in: Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht, 35e deel, 1909, blz. 185.

1554

In het dorp Barneveld wordt een moord gepleegd.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Archief Rekenkamer, inv.nrs. 6358, 6359: Eenige bijlagen bij de rekeningen van Willem van Scherpenzeel over 1543-1570. inv.nr. 6358: Bijlagen bij de 11de rekening over 1554. Stukken betreffende de compositie wegens een te Barneveld gepleegde doodslag, 1554. 1 omslag.

1554

"Fol. 12. Evert Tonissen, vuytheemsch gebaeren, woenachtich in den kerspell van Barnevelt, is gestorven..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 7

1554

Stukken betreffende het weigeren van dienst aan de stadsversterkingen van Wageningen door de burgers en ingezetenen der stad en betreffende de dienst en lasten, verlangd van de buitenburgers van Wageningen en van de geërfden en huislieden van Barneveld en Ede voor het in goede staat houden van de Wageningse grachten.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 2019,1 omslag.

1554

Bijlage XI. Aanteekeningen in de rekeningen van Th. Gramaye:

III. "Alzoe heer Jan Gerard, eertijts pastoir tot Garderen, om zyn ketterie ende dwalingen in den heyligen cristen gelove tot Hattem in ewige gevenckenisse gecondempneert sijnde, namaels ut sonderlinge genade van der majesteit van der coninginne gerelaxeert op zeeckere conditien, te weten, dat hy to Löven trecken soude ende aldaer seeckeren tijt blyven, om welke conditien te voltrecken Jan Dericksen, sijn alde vader (n.b. grootvader) ende Evert Aertsen, wonende tot Stroo, sich borge hebben geconstitueert, op poene, indien daer gebreck inne viel, te verbeuren CCCC carolus gulden ad XX strs tstuck, Ende want deselve heer Jan sijn geloefte vergetende, naer Oostland is vertroocken, en in syne ketterien aldaer is persevereerende, is de lantrentmeister genoticht geweest, sulcx vernomen hebbende, de poenen te vorderen, ende heeft ten dien einde de borgen voir den cantzeller ende raeden doen verdachvaerden, omme betaelinghe van den CCC gulden te hebben, die aldaer comparerende dach begeert hebben, die hen luyden op behaegen van mijne heeren van der rekeninge geaccordeerd is, te weten kersmisse 54 de een helft, ende kersmisse 55 de ander helft. Allet breder blyckende bij der acte daer af zijnde, hier overgelevert. Ende want mijne heeren van der rekeninge den termijn des borgen geaccordeert hebben belieft bij heuren

brieven, aen den lantrentmeister geschreven, in date 19 Martij, 53, stilo brab. Daerom hier over de eerste paye, die gevallen is kersmis liv. CC L."(Uit de zesde rekening van Th. Gramaye, van de domainen in Gelrl. over 1554).

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 126-127 (Bijlage XI)

1554

Rechtszaak Hof van Gelre tegen beklagde Jan Gerritsz., gewezen pastoor van Garderen. Betreft zijn vrijlating uit de gevangenschap te Hattem en gedwongen studie te Leuven. 2e vordering op hem door Johan Dercksz. en Evert Arntsz. te Stroe, die voor hem borg gebleven waren.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof van Gelre, dossiernr. 4525/4.

Brief in het Latijn van Franciscus Sonnius aan Nicolai, kanselier van het hof van Gelderland inzake Joannes de Garderen (Anastasius Veluanus).

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 123-125 (Bijlage XI)

1554, 12 feb.,

"Rekwest van Johan Dirksz. Verstege en Evert Arentsz. borgen van Anastasius.

Dem weerdigen, hoechgeleerten, edelen, erentfesten und ffromen Ro. ky. maj. unsers aller genedigster hern, canseler und raeden, als sijn tot Arnhem in Gelrelant verordent, unse gebiedenis, Heren!

Thoenen und geven wy Johan Dericksz. und Evert Arntsz. tot Strooy, schemele ondersaten, in Veluwen woonafftich, demoetlicken toe kennen, woe dat wy durch medelyden van die gueder kennisse unsers ... here Johan Gerritsz., eertijts pastoir tot Garderen .... zijn borge geworden sijn, alsz uwer weerden edelheyden ind vroem lieften mijn heren am besten kondich iss, uns supplianten wael in groten laste laetende, dess zy nyet vermoedet hadden int Godt beteren moet, end wij supplianten van der armen moeder ind naeste verwanten desselven heer Johansz. geen behulp, succuersz noch verstorenisse (?) van den gelaefden penninghen en weten toe krijgen, bidden wij om Gaedz will demoetlicke, dat u.w.e. ind vroem l. dese deerlicke myssfall aensien ind die summe, des gelaefft, mach sijn, watt mynderen ind toe gueden laeten wqillen, opdat wij nyet geheel daerdurch verdorven warden. Dit doende sullen u.w.e. ind vroem l. seer wael doen, ind wij willen tselve altijt wederom geneycht sijn toe versculden aen u.w.e. ind vroem l., die Godt aelmaechtich in langer geluckzeliger regierynge vroelick ind gesont moet bewaeren. Biddende hiervan om Gaeds will ein genedige, trostelicke, toeverlaeten antwoord."

Het appointment op den rand van dit rekweset, waarschijnlijk door de hand van Nicolai geschreven, luidt als volgt:

"Gepresenteert in den rade van Gelderlandt by Evert Aerndts in persoon, geassisteert van Johan Dericksz., soen van den soen van desen Johan Dericksz. (n.b. dus de neef van Anastasius). Ende is oen geseyt dat men oen gheen genaede en koste doen, dan soe verre sy eenighe uuytstellinghe begheerden, dat men sien soude, wat daerinne doen muchte; waerop sy dach genomen hebben om sich te beraeden, ende antwoerde te kunnen gheven tusschen dit ende Petri naestkomende. Actum to Arnhem den xij n. Febr. 1554"

bron: Moll, W., Johannes Anastasius Veluanus en "Der Leken Wechwyser", eene bijdrage tot de geschiedenis der hervorming, inzonderheid in Gelderland. Bibliotheek gemeentearchief Barneveld. Bibliotheeknummer VMN V - 7, blz. 128-129 (Bijlage XIII)

1554, 23 apr.,

In Ede worden enkele bij de strafexpeditie van 1 april 1551 vanuit Barneveld naar Nunspeet betrokkenen personen opnieuw verhoord. Hierdoor kreeg de landdrost nog meer bewijzen tegen de daders in handen waardoor hij tot een buitensporige eis kwam. Ieder in het bijzonder, verklaarden negen aangeklaagden in het gericht van 23 oktober van dat jaar, zou 500 goudgulden moeten betalen, waarom zij Johan Hackfort te hunner vrijwaring opriepen, die hij toegezegd had "by een santclip", dat hij allen schadeloos en vrij houden wilde. Maar Hackfort compareerde niet "end is alsoo uyt cracht des lesten ordels vellich gewesen".
lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 80.

1554, 9 okt., (Geschreven tho Arnhem den IXen Octobris XVc LIIII)

Kanselier en Raden dragen aan Burgemeester, Schepenen en Raad op, het bijgevoegd vernieuwd plakkaat van den Keizer tegen de Lutheranen en andere nieuwe sekten, benevens eenen catalogus van verboden boeken te publiceeren en te verhinderen, dat dergelijke boeken in de stad worden verkocht, hetgeen met het boekje van Johan Gerardsz., gewezen pastoor te Garderen, op 12 Augustus is gebeurd. Regest nr. 940.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 346.

Schrijven van het hof van Gelderland aan Harderwijk, betreffende den verkoop van Anastasius Veluanus' werk "der Leken Weghwijs", aldaar. Zij zenden het plakkaat tegen de secte van Luther en den catalogus der verboden boeken. Zij hebben met bevreemding vernomen, dat den 12den Aug. In het openbaar is verkocht een boekje van Johan Gerards, gewezen pastoor te Garderen, hetwelk om zijn "schandaleuse ende quade leringen" gecomedemneerd is. Den 1en September was ook zoo'n boekje verkocht, zij wenschen die boeken te verdammen en te maken dat zij niet worden gebracht.

bron: Regest van De Meester, Hist.Kron. 1862, blz. 96, Archief van Harerwijk, Loq. 42, no. 19. Lit.: Hille Ris Lambers, Cornelis, De kerkhervorming op de Veluwe 1523-1578., Utrecht, 1890, blz. CLXXXIII.

1554, 23 okt.,

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

Vermindering van pachtsom wegens verliezen ten gevolge van de oorlog: Henrick Smit, Peter Huyst zijn voorspraak (= advocaat) te Barneveld: "Nu heeft sich toegedraegen, dat durch oorloech ind veete, roeff ind brandt, die hier insonderheyt to Barnefelt leyder geweest synt, dat..."enz.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 75; Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 294

1555

Gerechtsbrief van de drost op de Veluwe, waarbij Berndt van Presinckhoeven erkent van het kapittel in erfpacht te nemen de grote en kleine tienden in het kerspel van Garderen, op de voorwaarden, vervat in de hier ingelaste brief van het kapittel van 1555.

bron: Utrechts Archief, Archief Kapittel Sint Pieter, inv.nr. 1012e.

1555

Mor van Dompsele contra Jan Taye c.s. Schetskaartje weg onder Barneveld.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof, civiele processen, 1555, nr. 19.

1555

Acte, waarbij Jochim Lubbertsen van de Meehen, priester, twee morgen land overdraagt aan Henrick van Steenler en Alijdt, echtelieden, 1 charter.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Wartena. Archiefnummer 264, Huisarchief Terschuur, voorl.inv.nr. ? reg.nr. 47?.

1555

Pachtcontract van den Tol Terschuur, 1555, 1 stuk in 1 omslag.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 272, inv.nr. 2168

1555, 25 feb.,

"Den erntfeste ind vroeme Johan Hackffoert heeft gecofft twee graeven op dat Koijer an dye noortzijdt beneffen den blauwen zarck van zelighe heer Arnt Vonck ons pastoir 't Barnefelt geweest sij &".

bron: GAB, Archief NH gemeente (inhoud thijns- en grafregister)

1555, 26 feb.,

"Evert Jans van Domzeller gecofft end wall betaelt ter zijder zijdt in der kerck van Barnefelt voir dat nijhe gemaect altaer twee graeven".

bron: GAB, Archief NH gemeente (inhoud thijns- en grafregister).

1555, 27 feb.,

"Item Cornelys van Dronckeler een graefft ter zuyder zijde teynde Evert Jans van Domzeller."

NB Betreft de Grote Kerk in Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1555, 1 jun.,

"Dijt zijnen den nijen aengemaekte Landen in den Ampte van Barnefelt aingemaectt ongeveerlick zedert twijntich ind vijffentwintich Jaere harwertz nae uijtwisingh dese ondergescreve kondtschapp."

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer (in kopie). Archiefnummer 263, inventarisnummer 106.

1555, 28 jun.,

Wolter Aerts en Elizabeth van Meen consent om het herengoed "Reymeckersguet" (Reymeken, Remmeker) in twee gelijke delen te splitsen totdat het eerstkomende hofgericht gehouden zal worden.

bron: Herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 113

1556, 15 mrt.,

"Fol. 12 (15 Maart 1556). Van Jorden, wonende op Cornelis Wynen guet thoe Voorthuysen, vuytheysch geboertich... (Laat zijne huisvrouw na.)"

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 8

1556, 17 en 18 mrt.,

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

o.a. de namen: Johan Mom, Herman van Oldenbarnevelt, Arndt van Arler, Johan van der Hell, Ceelman van Ommeren, Wynand van Delen, Gerrit die Ruyter en Otto van der Sande. Ook Mor van Dompseleer schoof hierbij aan. In het jaar van zijn afstand had de Keizer aan hem "remissie ofte perdoen" verleend wegens de door hem begane manslag op 2 februari 1552 (zie aldaar). Mor toonde dit besluit en liet het voorlezen. De gerichtslieden, onder wie Johan Hackfort niet voorkwam, traden daarna bemiddelend op om een goed einde te verkrijgen van het nog hangende rechtgeding.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 75; Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 293

1556, 9 sep., (daags na Maria's Geboorte)

Akte in thynsregister kerk van Barneveld waarin wordt meegedeeld dat de koster vroeger van heer Bronijs ontvangen heeft: "tot een testament een gulden en nog een schepel rogge voor zijn proeven."

bron: Soest, H.W., Ontstaan en ontwikkeling der Rooms-katholieke kerk in de gemeente Barneveld. in: Archief geschiedenis Aartsbisdom Utrecht, 1909, blz. 185.

1557-1643

Reversbrieven, houdende de erkenning door de pandhouders, dat zij de daarin vermelde domeinen onder bepaalde voorwaarden in pand bezitten, (1557) - 1643, 25 charters.

NB o.a. Raaitiend te Elspeet (1557, charters nrs. 2352 en 2293), tienden Glinde en Sorgdam onder Barneveld (1564, 1581, 1599 en 1627, charters nrs. 2801-2803, 2785), de tiend het Derde Lot onder Apeldoorn en de raaitiend te Garderen (1566 en 1634 (charters nrs. 1381 en 2139), de novale tienden onder Barneveld (1610, 1626, charters nrs. 2771 en 1387).

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 62, inv.nr. 341

1557, 10 mei, (of 18?)

Zitting van het rondreizend Veluws landgericht te Barneveld.

Mor van Dompseleer belooft met de drost "to scheyden van allet wes hy den obgenanten Drost bis desen huydichen daege gebrueckt mach hebben, zoewel van geweldiche saecken als civile, hoedanich die soude moegen wesen". Hij zegde voorts toe, dat hij bij de Drost of Kanselier en Raden zou komen binnen drie weken na eene aanzegging."

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 75

1557, 7 okt.,

"Fol. 30 verso. (7 October 1557). Derrisken Atris Wynckoeps moeder, vuytheems gebaeren, is toe Barnevelt gestorven... (Laat na eene dochter, gehuwd met Evert Jansz. van Domzeler)."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 10

1557?

"Fol. 30 verso. Atris Lumen Borren dochter, vyutheemsch, van Amersfort geboeren, is toe Barnevelt gestorven..."

"Fol. 31. Brandt van Deelens knecht, vuytheemsch gebaeren, is toe Barnevelt dootgeslaegen..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 10

1557-1558

In de Veluwse gerichtssignaten, ambt Barneveld, wordt in deze periode Vonck van Mehen aangetroffen.

lit.: Beernink, G., De reformatie te Nijkerk (1578-1628). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XV, 1912, blz. 21, voetnoot 1.

1558

Reversbrief voor de verpanding van de tiend het derde lot onder Apeldoorn en de raaitiend te Garderen, 1558. 1 charter, nr. 1379.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 272, inv.nr. 2166.

1558

Acte van consent voor Aelt van Sorckstain, bezitter van het aan de landsvorst horige Sorckstain in het ambt Barneveld, om aan zijn vrouw Reynt lijftocht aan het goed toe te kennen. Minuut, 1558. 1 stuk.

NB Vergelijk voor dit goed: Archief Hof, civiele procesdossiers 1614, no. 20.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 2302

1558

Henrick van Domzeler, schout Barneveld.

bron: Gelders Archief, Arnhem, Archief Hof van Gelre, nr. 4938/9

1558, 1 apr.,

"Fol. 27 verso. (1 April 1558). Bessel van Rutenbeeck, weesende een bastart, is toe Barnevelt gestorven... (Zijn erfgenaam is Jenneken Besselsz.)".

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 9

1558, 2 nov.,

"Fol. 11 verso (2 November 1558). Ambrosius Marissen, Scholtus to Bernnefelts maecht, geheyt Anna Elbertssen Menssen, bastart off onecht gebaeren, is to Barnnefelt gestorven..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 11

1558, 7 nov., (Willebrordi)

Joachim van Mehen heeft gecofft een graefft ter zijder zijde teijnde Evert Jans van Domzeller. nb. Betreft Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1558, 16 nov.,

Aelt van Sorckstam approbatie voor de tuchtiging van zijn echtgenote Reynt Jan Willemsdochter van Kreenkamp, onder voorwaarde dat zolang zij het goed Sorgstam (Surksom) in tucht bezit, jaarlijks 9 Caroli guldens zal uitkeren aan zijn oudste zoon.

NB Aelt had uit zijn eerste huwelijk 8 kinderen.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 78.

1558, 28 nov.,

"Fol. 11 verso (28 November 1558). Cornelis van Dronckellers huysfrouwe, is to Barnefelt gestorven...(Bastaard)."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 11.

1558, 10 dec.,

Henrick van Doirnick een graft gecoft gelegen recht achter dije twe groeff dye zijn zelige vaeder als vurs. van der kerck gecoft heeft. NB Betreft de Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1559

"Fol. 22 verso. Wijn Ochems wijffs moder, vuytheymsch ende van Cuylenborch geboeren, is to Barnnevelt gestorven..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 14.

1559, 10 mrt.,

"Fol. 21 verso. (10 Maart 1559). Henrick Henricksz., vuytheyms geboeren, is to Vorthuysen in den Ampt van Barneveld gestorven... (Laat weduwe na)."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 13

1559, 3 jun.,

Het Hof van Gelre behandelt de kwestie tussen Lubbert Wolffs en Evert van der Schuer c.s. Lubbert Wolffs heeft "Cley Westervelt" in bezit en hout gehakt op een perceel land waarvan Evert en Claes Verschuer, samen met hun zwagers Geert van der Meen en Wulf van Byler (van Domselaar) het grondgebruik hebben. De Van der Schuerens's hebben zelf hout gehakt op Lubberts grond, die omgeploegd en er rogge op gezaaid. Uit wraak heeft Lubbert toen hun paarden losgemaakt en aan een boom gebonden. De Van der Schuerens hielden vervolgens Lubberts weide bezet die daardoor schade leed en het Hof van Gelre om een uitspraak verzocht.

bron: ?

1559, 8 nov.,

Wolter Aerts approbatie voor een bezwaring van het goed Den Groten Tweel ten behoeve van Evert Jansen, zoon van zaliger Johan Everts en Ceeltgen, gehuwd met Gerberich, oudste dochter van Wolter Aerts, groot 1200 Caroli guldens, zijnde de huwelijksgift.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 80

1559/1560

Twaalfde rekening, o.a. Barneveld. inv.nr. 4115

bron: ?

Circa 1560

Abtsgoederen van Paderborn unde Praestengoederen van Weerden.

Barneveld

* Coepsguet van der Hoven;

* Maes Hermansguet;

Petersguet van Nuffscoten (verduisterd);

Schaffeler (thijnsgoed gem.);

* Blanckert Berntsguet;

* Duffschotten;

Henrick Lambertsguet toe Estvelt (verduisterd);

Opstal (verduisterd);

Overhorst, (tijnsgoed gem.);

Dat guet toe Wessel in twee deelen;

Bitterschoeten (later gevrijd);

NB De lijst is, volgens de namen van enkele bezitters die er in voorkomen, opgemaakt omstreeks 1560. De met een * gemerkte goederen komen als volschuldige goederen voor in den inventaris door de inspecteur generaal E. Temmink in september 1803 opgemaakt.

bron: Sloet, mr. L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, geheeten Abdinkhof, in Gelderland hoofdzakelijk in Putten.

Amsterdam, 1889, blz. 257-258.

1560

De ingezetenen van Garderen worden bij kerkenspraak gewaarschuwt geen hout uit het Sprielderbos te halen.

lit: De Meester, Veluwsche Bosschen?

1560

Akte, waarbij Joest Jansen en Henrickje, echtelieden, 1/24 deel van een erf aan de Coeperstege, overdragen aan Goert van der Horst en Liisbet, echtelieden en aan Henrick Neugen en Anna, echtelieden, 1560, 1 charter. Reg.nr. 64 ? nb. Betreft Zwartebroek

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Wartena. Archiefnummer 264, Huisarchief Terschuur, voorl.inv.nr. 113 (?)

1560

Reversbrief voor de verpanding van den hof te Wapsen onder Brummen, de Ossenwaard onder Herwen, de Bieselertiend onder Ermelo en een tyns uit den molen te Barneveld, 1560, met een opteekening van de tot den hof te Wapsen behorende landerijen en een bewijs van ontvangst der genoemde pandgoederen, 1560, 2 charters en een aangehecht stuk.

NB Charters nrs. 1398 en 1346.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I. Den Haag, 1925, blz. 273, inv.nr. 2183

1560, 4 feb.,

Arnt Elberts bekent dat hij dat hofstedeken op te gemeijnten in de Buertschap to Wessel anmaickte hem sulcks van de kerckmeesters vergunt was mits betalende alle jaer op Sint Martesdach in den wijnter te thijns twee olde grooten.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1560 (Asschen Woendag)

Maes op ten Kamp heeft twee graven gecofft over den Cruijsganck naet koir voir die preeckstoell in den ganck en die uijt het olde kerckenbouck niet in het nieuwe waren overgebracht. NB Betreft Grote Kerk in Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1560, 2 nov.,

"Fol. 19. (2 Novembner 1560.) Gijsbertjen, Elbert die snyders huysfr(ouw)e, uytheymsch geboren, is inden Ampte van Barnevelt gestorven..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 16

1560, 13 dec.,

Verkoop als boven aen Johan Hackfoirt van bijna het geheele koir onder zekere voorwaarden. NB Betreft Grote Kerk in Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1560, 21 dec., (St. Thomasdach)

Tijma van Bijsen een grafft gecofft, gelegen tegen dat orgell over. nb. Betreft Grote Kerk in Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1561

Evert Goertss van der Schuer contra Wulf van Dompsele n.a.v. verdeling thijnsgoed. Schetskaartje.

bron: Gelders Archief Arnhem, Archief Hof, 1561, nr. 2

1561

Extract uit de tynsboeken van Barneveld, Nykerk, Ermelo en Putten, houdende de aldaar geheven tynsen, die niet tot de zgn. Batenburgsche pandschap behoorden, doch bij vergissing in de liquidatie daarvan begrepen waren geweest, alsmede uit de Batenburgsche tynsboeken getrokken staat ter vergelijking met de liggers van Van Dieve, 1561. 1 omslag. bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I, Den Haag, 1925, blz. 195, inv.nr. 1390

1561, 14 mrt.,

In de Gerichtssignaten van Putten staat te lezen: "Demna heeft oick Keyserlyke als oick Conincklyke Maj. in Veluwen verscheyden persoenen den wyndt ind tgemael gegost, geoctroyert ind verlent, als nemptlicken Ambrosius Maris, des itzige Jan Pannekouckx broeder, ind Henrick van Dompeler, scholtus tot Barnefelt, in den kerspel van Elspeet in den ampte van Barnefelt te moegen stellen een moelen soo zy oick gestelt hebben."

lit.: Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtssignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 294.

1561, 28 apr., (Geschreven tot Arnhem den XXVIIIen Aprilis XVc LXI)

Kanselier en Raden dragen aan Willem van Scherpenzeel, drost van Veluwe, op, aan Burgemeester, Schepenen en Raad van Harderwijk kennis te geven, dat het goed Boeschoten, dat Joachim Berents van der Nijkerck zich aanmatigt te gebruiken, leengoed is en dat zij, die hem de possessie ervan willen betwisten, dit volgens het leenrecht moeten doen.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 370. Regest nr. 1011

1561, 10 aug.,

"De kerkmeijsters te Barnevelt gunnen Henrick Geerlofs eenen sencpoel om lant te maken en een huijs daarop te tymeren dat nu bewoent wort door Henrick van Gijnckell daer voor alle jaer op Belocken Paeschen enen olden groet ttho thins aen de kercke te geven."

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1561, 23 sep.,

"Fol. 15 (23 September 1561). Henrick Broeniss, bastart, is to Vorthuysen gestorven..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 16.

1562, 5 mrt.,

Dirk Aertz, als man en momber van Betta zijne vrouw, contra Goossen Hermansz. Aanlegger vordert eene vernieuwde scheiding en deeling van het goed Heijnenerf, in de buerschap Harskamp, ambt Ede, kerspel van den Aenstoot, van een vierendeel hout onder Garderen in het Holtwijcker bosch en van de renten van twee Fransche schilden. Het hof veroordeelt den beklagde om op nieuw de geëischte scheiding en deeling te doen.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Civ.Sent. I, 5 maart 1562.

1562, 22 jun., (In dem jhaer onses Heren vijffthienhondert ind twe ind sestich den twe ind twintigsten dach Junij)

Schepenen en Raad oorkonden, dat Gerrit Gerrissen, messemaecker, aan Goert van der Horst en Henrick Noeygen, heeft overgedragen 1/48 gedeelte van de Coeperensteghe, gelegen te Voirthuisen in het ambt Barnevelt, dat hij van de erfgenamen van Nele Buetzeler heeft gekocht. Regest nr. 1025. nb Betreft Zwartebroek.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 375.

1562, 2 jul.,

Everardus Swaer, pastor Ecclesiae et decanus jurisdictionis Veluae, judex ordinarius, dagvaart Theodorus Dorrhe, vice-cureit te Elburg, om te verschijnen te Nijkerk, ad locum nostrum judiciale, ter instantie van de pastoors Rutger van Baer en Andreas Jacobus Fylani [uit Barneveld, red.], die hij van diefstal beschuldigd heeft. Dorrhe antwoordt dat hij niet zal komen, tenzij de andere pastoors ook tegenwoordig zijn.

bron: Regest van De Meester, Hist.Kron, 1862, blz. 160. Archief van Harderwijk, Loq. 42, no. 21. Lit. Hille Ris Lambers, Cornelis, De kerkhervorming op de Veluwe, blz. CLXXXIV; Soest, H.W. van, Ontstaan en ontwikkeling der Rooms-katholieke kerk in de gemeente Barneveld. in: Archief geschiedenis Aartsbisdom Utrecht, 1909, blz.186

1563

Verkoop door Goossen Willemsz. van der Veen en zijn echtgenote Evertgen Johan Biddersdochter van een jaarrente, gevestigd op het goed Ten Groten Vene in Barneveld, aan Reyer Willemsz. van Boetselaer en zijn echtgenote Aleid Willem Reyersdochter, 1563, met aantekening dat deze jaarrente in 1629 gekocht is door de vrouwe van Scherpenzeel. (Fb).
bron: Gelders Archief arnhem, toegangsnummer 0804: Familie Van Rouwenoort, inv.nr. 22.

1563, 30 jan.,

Brief waarbij Johan van Hackfort (door Willem van Lockhorst ridder) wordt beleend met tienden van de Schaffelaar onder Barneveld (na doode van Mechteld Ernst Stricken ?, zijn moeder).

bron: Graaf, J. de, Inventaris van het huisarchief van Verwolde, (Arnhem, 1946), volgnr. 41; Ruitenbergh, G.M.W., Archief van het huis Verwolde (14e – 20e eeuw) en familiearchief Van der Borch van Verwolde (15e – 20e eeuw). Arnhem, 2002, blz. 157, nr. 1267.

1564, 20 jun.,

Op deze datum was Ryck de Mole(ne)r op Elspeter molen. Deze werd door Dirck van Ommeren en zijn zwager Mauritius Pannekoek gerechtelijk aangesproken.

lit.: Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtsignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 294; Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 90.

1564

Lossing tienden Glinde en Sorgdam, 3 charters 1496, 1564 en 1627 (no's 2140, 2222 en 2905), inv.nr. 4423.

bron: ?

1564

Item Henrick Wijnen een grafft gecofft gelegen an die zijdtziedt van z. her(en) Ricolt Huijgens altair. NB Betreft Grote Kerk in Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1564, 25 jan., (Sinte Paulus bekeringe)

Vonck van Mehen myt Joffer Geertruijt van Ommere sijn huijsffr. hebben gecoft twee graeven in dye noirdtzijdt en noortwesten houck an de muijr dair de schoel is. NB Betreft Grote Kerk in Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1564, 28 mei,

"Fol. 25. (28 Mei 1564.) Johan van Essen, vuytheymisch geboeren, is to Elspet in den Ampte van Barnnefelt gestorven...(Laat weduwe na)."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 18

1564, 10 jun.,

"Fol. 14 verso. (10 Juni 1564). Jan Henricksz., camerlingh, is to Barnnefelt dootgestecken ind begraven... (Zijn vrouw was "een arme vrouwe, belaeden met voel cleyner kinder")."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 17

1564, 20 jun.,

Op de molen van Elspeet was Ryck de Moler molenaar. Deze werd door Dirck van Ommeren en diens zwager Mauritius Pannekoek gerichtelijk aangesproken.

lit.: Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 90.

1565, 23 jan.,

Andries Jacobss, priester, pastoor te Barnevelt, Aelbert van Delen, Johan Hackffort en Jacob Botter oorkonden dat zij zijn opgetreden als scheidsrechters in een twist tussen Johan Stevenssen en zijn moeder Geertruyt, weduwe van Steven Lubberts.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Oorspr. Het zegel van den eersten oorkonder is verloren. Van dat van de drie overigen zijn enige fragmenten aanwezig. Aanwinst 1896 N. 28. In dorso 1896 N. 425.

1566

De graantelling van 1566:

"In den alijnghe ampt Barnevelt, etc."

bron: Gelders Archief Arnhem, Archief Hertog, inv.nr. 2563.

1566

Acte, waarbij de vrouwe van Voorst tot Keppel Derrick van Oldenbarnevelt, als leenvolger van zijn vader Gusyenn, beleent met een hoeve land uit het goed then Achterfellth, 1566. 1 charter.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Wartena. Archiefnummer 264, Huisarchief Terschuur, voorl.inv.nr. 103.

1566, 18 jan.,

Arent Jansz. gehuwd met Gerritken Bernts investiture na opdracht door Bernt Stevens, gehuwd met Alijt, ouders van Gerritken, onder voorwaarde dat zij na de dood van Bernt en Alijt aan hun dochter Anne en de kinderen van hun overleden zoon Joost en hun overleden dochter Lobrecht het hun toekomstige kandsdeel zullen vergoeden. Het herengoed "Het Eijnde" in de buurschap Meerveld be-hoorde vroeger toe aan Mr. Steven Vos en geeft 19,5 stuiver heerengelt.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 157

1566, 9 apr.,

Op verzoek van de pastoor van Ede verklaren 29 inwoners van het Woudt (waarvan 10 uit De Valk) voor de Barneveldse notaris en vicaris Hartger Groetvelt "dat sijluyden van de oprichtinghe van die voirs. Fundatie (verheffing kapel Lunteren tot parochiekerk) geen wetenschap gehadt hebben, oick geen handt of mondt daer tho gedaen hebben."

bron: Hoekstra, P., Uit het verleden van Lunteren, blz. 47; De stichting van het kerspel Lunteren en haar gevolgen, in: blz. 17.

1566, 18 apr.,

Jan van Presichave consent om zijn halve herengoed Milligen te mogen transporteren.

"Alzoo Jan van Presichave op huyden dato van desen hier ter camere is gecompareert ende heeft gepresenteert den coop van eenen hofvrij heerengoet genaempt Millingen, gheleghen in den ampte van Barnefelt in den kerspel van Garderen, die hij op behaeghe van deser camere gedaen hadde aen Gangolff Arntss, Mary zyn huysfrouw ende Ghysbert Gysberts wegen zyn huysfrouw, voir 575 caroliguldens van 20 gefalueerde stuyvers tstuck, van welckem coop hy copie hier ter camere overleverden, und zoo die van de rekeninghe den naecoop van tselve halve goet te zyne Mats prouffyte nyet oirboirlyck en docht oft nyet en begeerden, zoo is die voirn. Presichave mitte selve van de rekeninghe verdragen, van dat dit halve goet villicht na haves rechten nyet gebruyct en is geweest, dat die cooppers daervoir sullen betaelen in handen van den kuermeester van Veluwen Sybert van Hezevelt, als die opdracht hier ter camere geschiet, van de cooppenningen 2 goutguldens van 32 gefalueerde stuyvers tstuck, ende voir de recognicie van den consente deses coops 4 gelicke goutguldens; mits dat dieselve cooppers gehouden sullen ziin tselve halve guet binnen een maent naestcomende hier ter camere by transportatie van den vercoopper te ontfangen ende alsdan inder opdracht gecomen, van dan voirtaene die heerengulden en renten, tot Co. Mats behoef daeruytgaende, iaerlycx wekl te betaelen, verandersaten noch eenich holt daerof houwen sonder behoirlicke consent van syne Mats wegghen daertot vercreghen te hebben, ende tselve halve goet in alle punten te gebruycken ende hem daer naer gheven, als sich nae natuere des goets eyget ende gebuert. Und suclke opdracht gedaen zynde, zal men den coopers alhier ter camere behourlicke brieven daervan gheden. Aldus gedaen in de camere van de rekeninghe des Co. tot Arnhem den 18en Aprilis 1566".

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 136; Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groninge/Batavia, 1932, akte nr. 33. Arnhem, Gelders Archief, Inv.nr. Rekenkamer 1519, register allerhande akten en. vanaf 1563, folio 22.

1566, 26 apr.,

Voor Henrick van Dompsele, schout van Barneveld, als gemachtigde van de drost Willem van Scherpenseel, verschijnen 13 huislieden van Lunteren "wonende rontomme die capelle van Lunteren" die verklaren afleggen om de rk kerk in Lunteren te behouden.

in: De stichting van het kerspel Lunteren en hare gevolgen, blz. 19.

1566, 14 mei,

Gangolff Arntsz. gehuwd met Marij, en Ghisbert Gijsbertsz. gehuwd met Weijme, investiture na transport van het herengoed Milligen door Johan van Presichave, gehuwd met Jenneken. Idem approbatie om hun allodiale goederen te verbinden ten behoeve van Jan van Presichave.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 136

1566, 15 okt.,

De 'kapelmeesters' van Lunteren schrijven aan de stadhouder een brief waarin er op wordt aan-gedrongen dat Lunteren een zelfstandige parochie zou worden, los van Ede: "dat de

kerspelkerken van Barneveld, Voorthuizen en Kootwijk gesproten zijn uit die van Garderen, aan welke zij als aan de moederkerk jaarlijks recognitie betalen."

lit.: Hoogeboom, L.A., Rondom twee torens, blz. 18

1566, 22 okt.,

Brief van pastoor van Ede aan het Hof van Gelderland, om oprichting van een zelfstandige parochie Lunteren te verhinderen. Hierin: "dat Nijkerck van Putten, Barnefelt van Garderen" zijn afgescheiden.

lit.: Hoogeboom, L.A., Rondom twee torens, blz. 18

1566, 5 dec.,

Brief van Otto van der Zandt, drost te Harderwijk, aan het hof van Gelderland, over den predikant Gerit Tersteghe en andere zaken.

"Erntfeste ende fromen, bysonder ghunstyge, ghoede heeren. Also yck u werden bryeff ontfanghen heb, darwt yck forstan heb alls van den predykant gheboren van Stro, denselefsten ys lestleden freydach op Deventer ghetaghen ende dat forts hen op Kollen ende het noch enen met hem ghenamen, dye van Antwerpen was, dat icj en predykant sijen soll, ende den Gerit Tersteghe van Strom dey bracht enen predykant met hem ut dye Palls, dye seleffste ys noch predykant tot Harderwyck, ende voirt bij enen borghermeyster ende heyt Reyer Wolffsen, dar ghet hy yn dye kost, et war ghysteren acht daghe, do predycte dat men seleffs ghebacken brot solde eten, alls men ten sakrament solde ghan, dat heb yck seleffs gehort, haden u werden den seleffsten fersoght alls ycken den pastor schrijff, do had men gekregghen, ende hij en ys syns nyt bynnen Hardervick ghevest off ock nyet ghepredyckt, ende desen en doch nyet aver all, ende duret noch langher, soe wardense alte mall ghos (geus, red.) ende Ryer van Spoldt dye ys ghysteren weder gekhomen ende was na den rotbast wt. Dat hij ys nyet met ghekomen. Sus tvijffelt mij datte komen sall, hij woll heben dat men onse Her wt dye ghelas werpen soll, soe hebense ghysteren avent dor dye ghelas gheworpen, do leyen set op enen nar (gaven er een gek de schuld van, red.) ende heyt Folker Fot. Dyt heft mij dy koster frou gghesagt van Gharder, dat is Gheret van Stro sijn knecht. Dye koster en was nyet to hus, dan dye stat van Harderwyck heben ghysteren enen busemeester (geschutmeester, red.) gekregghen. Wort hyer nyet to ghedaen, des van Harderwyck en doghen nyet men dallen, mer die schepen syen offet morders, Syen hyer medt den Almechtyghen bevallen, dye u werden tot langhe salyghe sontheyt wyll sparen. Gheschreven tho Garder denb V dach Dcember Anno LXVI. U werden dyenstwylygher Ot van den Zandt, drost tot Harderwyck."

Volgens de uitgave naar het oorspr. Stuk in het archief van het hof van Gelderland te Arnhem, door I.A. Nijhoff, in Nijhoff, Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis, enz. Deel VIII, blz. 202-204. Lit. Hille Ris Lambers, Cornelis, De kerkhervorming op de Veluwe, blz. CCCXLVIII en CCCXLIX.

1566, 7 dec.,

Brief van het hof van Gelderland aan Otto van den Zandt, drost te Harderwijk, over den predikant die zich te Stroe ophoudt. 7 Dec 1566 (waarschijnlijk heeft deze brief dien van den drost, 5 Dec. Geschreven, gekruist, CHRL)

"Den Erentfesten und fromen, Otto van den Sande, Drosten tho Harderwyck, onsen bisunderen gueden vrundt.

Erentfeste und frome, bisundere guede vrundt. Alsoe men in meynongh were den ketterschen predicant, soe op Veluwen in den buyrschap Stroe kompt und verkeert, aen to fangen und in hafften to stellen, indyen men wuste hem zekerlick tho bekhomen. Demnae is vanwegen der Co. Ma.ts. tho Hispanien etc., onsen allergen. Heeren onse gesynnen, dat ghij ons bij thoonderen deses overschrijfft off ghij in eygener persoon, gheen sekerlicke awnwijsonge der eygentlicker plaetsen und huyses, daer men hem seker vinden muchte, oick des tijds angeferlick wanneher men hem vinden muchte en solt kunnen doen, off bij yemanen anders getrouw zijnde, doen doen. Oick soe wij verstaen als sol hij der meynungh sijn onlancx nae den Paltsgrave tho vertrecken, off ghij nyet bijnae en wetet wanneher off hoe kortelick sullicke vertreck geschien sall. Om dan, uwe wederschrijven gesien, ons daernae moegen weten to richten, und wij bevehelen u dem Almachtrigen. Geschreven tho Arnhem den VIIen December Xve LXVI. Cantzler etc."

Naar de oorspronkelijke minuut in het archief van het hof van Gelderland.

Lit.: Hille Ris Lambers, Cornelis, De kerkhervorming op de Veluwe, blz. CCCXLIX-CCCL.

1566, 18 dec.,

Te Garderen volk verhoolen om het blokhuis te Harderwijk in te helpen nemen.

bron: Schrassert,

[1567]

De bezitter van het goed "Glindhorst" onder Barneveld, Johan van der Hell (de Jonge) Casijnsz. wordt door Meus Hoolvoort doodgestoken. Deze Van der Hell was voor 10 september 1547 gehuwd met Alyd Maria Pannekoek, dochter van Maritius Maritsz. Pannekoek, rentmeester van de Veluwe en Johanna van Bemmelen. De weduwe overleed na 2 juni 1556. Uit het echtpaar Van der Hell werden twee kinderen geboren: Joanea en Lysbeth.

1567, 1 jul.,

Gerichtsignaten van Veluwe:

Pastoor Andries Jacobs te Barneveld eiste dat een proces te Utrecht, dat door de aanlegger tegen hem was aangespannen, door de drost zou worden gestuit "vermoegens idt privilegium de non evocando".

lit.: Zeven, A.C., Zestiende-eeuwse Veluwse gerichtsignaten. in: Veluwse Geslachten, 22e jrg, nr. 5, 1997, blz. 294; Beernink, G., Uit de gerichtssignaten van Veluwe (1526 - 1568). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XVI, 1913, blz. 89.

1567, sep.,

"Fol. 13 verso. Iten alsoe daer onder Voirthuysen in Septembris Anno LXVII in Godt verstorven is een vrouwepersoon, genaempt Weym Gerritsz. die welcke bevonden is worden te zijn Co.Ma., als haertoge van Gelre, eygen..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 19

1568

Tijdens de Spaanse overheersing moet een inwonster van Barneveld nogal barbaars zijn opgetreden.

bron: Geldersche Volksalmanak, 1842.

1568, 6 apr.,

Andreas Jacobsen, priester en pastoor te Barneveld, Hendrick van Dompeler, scholtis te Barneveld, alsmede Reijer van Estveld, verklaren te hebben gezien en gelezen een gecancelleerde erftyns pachtbrief, gedateerd 1 juni 1553, waarin Wolter Evertssoon en diens vrouw Margarytta, alsmede Elbert Henricksen en zijn vrouw Johannetgen, verklaren aan Lubbert Reijersen en diens vrouw Geertruijdt en hun erfgenamen in erfpacht te hebben verpacht en verhuurd een hoeve holts en een stuk land, geheten "de Blaack", gelegen in het Kootwijkerbroek in het kerspel van Kootwijk, alwaar Lubbert Reijersen een windmolen had opgericht. Voorts werd ook een hof afgestaan, onderdeel van een heetveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, kopie vidimus d.d. 6 april 1568.

1568, 10 apr.,

Mr. Dionys van Wesenhage onderzoekt de gevolgen van de Beeldenstorm op last van de hertog van Alva. Op deze datum ondervraagt hij Andreas Jacobi, priester te Barneveld "die zich volstrekt niet beklaagd over het vernielen zijner eigene kerk, doch slechts de namen van een tweetal parochianen weet op te geven, welke onder Hendrik van Bredero aan de beeldenstormerij hadden deelgenomen."

lit. Hille Ris Lambers, De Kerkhervorming op de Veluwe, a.w. bijlagen blz. 184, 238 en 357; Soest, H.W. van, Ontstaan en ontwikkeling der Rooms-katholieke kerk in de gemeente Barneveld. in: Archief geschiedenis Aartsbisdom Utrecht, 1909, blz. 186-187.

1568, mei, - 1569, apr.,

"Rekeninghe Johan Bentinckz van den ontfanck ende innekdommen der geconfisqueerde guederen in der alinge Veluwe, toe weeten van den fugitiven ende latitierende personen opten platten lande... van eenen geheelen iare ingaende primae maey 1568 ende eyndende den lesten Aprillis a.o. 69, gemaect in ponden, schillingen ende penningen tot 40 groten vlaems 't pondt, voer een schilling ofte 12 d. eenen stuver generallicken gerekent."

o.a. heerengulden in het ambt Barneveld, thinsen, erfpacht (goed "Wijncoop", goed "Buitenhuis", windmolen Barneveld, tollen tienden en accijnsen, Rootselaarse tiend, e.d. bron: RAG, Archief Rekenkamer, inv.nr. 7225; tekst in Rijks Geschiedkundige Publicaties, Grote Serie 140, 1e deel, blz. 270-271: Onroerend bezit van de jonkheren van Bronkhorst en Batenburg op de Veluwe en bij Nijmegen, 1568; voor wat Barneveld betreft zijn het de volgende zaken en personen:

"Heeren gulden: van den heerengulden in de ampte van Barneveldt competiërt den samende kinderen van Batenborch jaerlicx 149 pond, 12 stuiver, 6 denari; Thinssen: van den thinssen des amptz van Barneveldt compt den kinderen van Batenborch jaerlicx: 172 pond, 5 stuiver en 3 denari; Erffpacht in Barneveldt: van den guede Wijncoop competiërt den van Batenborch jaerlicx 7 1/2 scheepell roggen, compt voor ider scheepell 10 stuiver br(abants): 21 stuiver, 5 denari - van den guede Buitenhuis iaerlicx in alles 32 molder haveren, daarvan den Heere van Anholdt die helfft toebehoert ende d'ander helfft meister Jan van Broickhuisen voer sijn vorderen ende sollicitieren aen den gerichtzbancken ende anders, daeromme hier: 4 pond, 11 stuiver, 5 denari; - d'erffgenamen Seelan van Ommeren geven jaerlicx van den windegemaell Barneveldt: 33 stuiver, 9 denari. Somma beloopt desen erffpacht iaerlicx: 7 pond, 6 stuiver, 7 denari. Tollen, thienden ende axsijsen tot Barneveldt: Juffer Geertruidt van Eck midt oeren consorten geeft den kinderen van Batendorch jaerlicx van den Roetseler-thiende: 35 pond, 12 stuiver, 6 denari; - Reinier van Estveldt geeft den van Batenborch van drie thienden genoempt Hoechoerthuisen, Coopstege- ende Aerderthiendt jarlix: 284 pond, 1 stuiver, 4 denari; - Henrick van Estveldt geeft den van Batenborch van eenen sekeren thiende jaerlicx: 52 pond, 10 stuiver; - dieselve van den toll Ter Schuer geeft den van Batenborch jaerlicx: 40 pond; - Juffer Wulffs van Dompseleer geeft den van Batenborch jaerlicx van den thienden genoempt Garderbroick: 66 pond, 15 stuiver; - Henrick van Dompseleer scholtz is den van Batenborch jaerlicx van den raepthiendt schuldich: 4 pond, 10 stuiver; (...) van den raphthiende toe Garder competiërt den van Batenborch jaerlicx: 15 stuiver; - van die niemoele to Barneveldt: 31 stuiver, 6 denari (...)"

n.b. niemoele is 'nieuwe molen'?

bron: Arnhem, Gelders Archief, Archief Rekenkamer, inv.nr. 7225.

[1568], 1 sep.,

Vue par Monseigneur le Duc d'Alve, Marquis de Coria etc. Lieutenant Gouverneur et Capitaine General pour le Roy nostre Seigneur des pays de par deca les deffaultz obtenuz par le procureur general de sa Ma(jes)té, impetrant de mandament criminel et demandeur d'une part contre Jehan Henrycxz., alias Jehan Tauw Corduanier, Aelbrecht Cornelis Tisseran, et Guillaume Lubbertsz,, dessoubsz l'ampt de Barnevelt, pays de Gelre, adjournez a comparoir en personne, pardevant son Excellence pour eulx venir purger de leur suyte, absence ou latitation a cause des troubles passez devement contumacez et deboutez de toutes exceptions et deffences d'aultre. Vevez aussy les informations exhibées par le dict procureur general a leur charge, ensemble les actes et exploictz y jointz et par especial l'acte de deboutement des d. adjounez de toutes exceptions et deffences. Son excellence vuydant le prouffict des d. deffaultz et deboutement banyt les d. adjournez, et chacun d'eulx perpetuellement, et a jamais hors de tous les pays et S.rls, de sa Ma(jes)té, sur la hart et

confisque tous et quelzconques leurs biens au prouffict de la de. Mt: . Faict en Anvers le premier de Septembre. {ainsy soubzscript] Par ordonnance de son Excellence; [et Signé] J. de la Torte.

[voetnoot] Men kan hierby zeggen, dat over de geheele Veluwe in yder ampt, goederen, bosschen of thienden gevonden wierden, waer van de eygenaers waren uitgeweeken: en die dus voor des Konings Schatkist waren aengeslaegen. Ieder Rekening daer van beslaet CLXXXI bladen. Zy begint met de bezittingen van Jonkheer van Renes te Wilp en elders gelegen, men vindt daer ook het Ede-sche Veen van Crispinus van Salsbruggen een Arnhemschborger. (...) Men vindt 'er het goed Segelaer van Philips Schrassert te Meulenlunteren, en 't geen hy te Barneveld en in d'Arkemheen bezat (enz.)."

bron: Hasselt, G. van, Stukken voor de Vaderlandsche historie, uit de verzameling van -, Eerste deel. Arnhem, W. Troost, 1792, blz. 295-296.

1568, 26 dec.,

In de kroeg van Willem Hendriks in de buurtschap Wessel bij Barneveld wordt een zekere Reijer Verhorst doodgeslagen door Evert van Domseler.

bron: Wartena, R., Van Domseler 1400-1600. in: De Nederlandsche Leeuw, LXXIX, jrg., no. 8, aug/sep 1962.

1569

De Raad van Gelderland kreeg melding van het feit dat er in de stad Harderwijk "opentlijk was verkocht geworden een Boekje gemaakt door Jan Geraards ofte Anastasius, eertijds Priester tot Garderen, dog wegens zijne leere gegijzelt, (...)"

1569

Bevelschrift (van het Hof van Gelre?) aan Henrick van Dompseleer als schout van Barneveld dat Reijner Henricksz. te Bitterschoten naar aanleiding van zijn verzoekschrift geen onrecht meer aangedaan mag worden, afschrift.

bron: Amersfoort, Eemland Archief, Sint Elisabeth Gast- of Ziekenhuis, inv.nr. Oude Orde A1.

1569, 1 feb.,

Evert (van Dompseleer) van Gelckenhorst krijgt een vrijgeleide van de Graaf van Culemborg nadat hij op 26 december 1658 in de kroeg/herberg van Willem Hendriks in Wessel onder Barneveld, Reyer Verhorst had doodgeslagen.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Archief Heeren van Culemborg, inv.nr. 2992; lit. Wartena, R., Van Domseler 1400-1600, in Nederlandsche Leeuw, LXXIXe jaargang, no. 8, kolom 272. n.b. Zie 26 december 1568.

1569, 22 feb., (actum anno 1569 op St. Petersdach ad Cathedram).

Articulen en punten verdragen, bewillicht en verwillecoert van de gemeine malen en Erffgenamen van die Meervelder Bosch en gemeine maelschap. Actum Ao. 1569 op St. Petersdacht ad Cathedram.

lit.: Pleyte, W., A. van den Bogert en H. Bouwheer, Bijdragen tot de geschiedenis van Barneveld. Meerveld en Meervelderbosch. Barneveld, G.W. Boonstra, 1886, blz. I - VII.

1569, 26 feb.,

Charter drost van de Veluwe: "(...)alsoe sij luyden (Gerrit Symits en zijn vrouw) van de Con.Maj. onsen allergenadigsten Heere consent erlangt hadden om eene wyndtmoelen te mogen setten in die buyrschap vant Woudt omtrent Walreveen in den ampte van Ede gelegen, gelijk die voors echteluyden bekenden de voerscreven moelen alre aldaer gestalt te hebben. (...) dat sijluyden voor tselve consent erffelijc ende eeuwlic betalen sullen vijf golde gulden te thijns te verkrijgen uyt den voors. moelenwerff ende moelen [en hun aandeel in] die hoeve gelegen inden kerspel van Bernevelt, daernaest na gelandt is die Glyndt ende erff Wagensfelt. [Zelfs] waert dat desae moelen bij ongeluk verbranden ofte omwayden ende nyet wederom opgericht wordt [is men verplicht] jaerlix vijff goudgulde nae thijns te betaelen" (zoals de eerste keer is geschiedt op Mertini 1568).

bron: Hoekstra, P., Uit het verleden van Lunteren, blz. 40.

1569, 22 jun.,

Alva daagt personen voor het gerecht die aan de beeldenstorm in 1566 hebben deelgenomen. Onder de namen die van Willem Lubberts, woonachtig op Boeschoten tussen Voorthuizen en Garderen, aangebracht door de pastoor van Voorthuizen.

lit.: Beernink, G., De reformatie te Nijkerk (1578-1628). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XV, 1912, blz. 17.

1569, 4 nov.,

Tomas van den Velde oprukking na transport van het herengoed (na 1632 "Stromansgoedt" genaamd) door zijn schoonzuster Lijsken Aeltsz. Eertijds gehoorde het Hendrik van Stroj en is groot tussen de 7 en 8 morgen NB Betreft Stroe.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 162.

1570

Akte waarbij de abt van Abdinkhof Jacob Ryxen, ten behoeve van de kerk van Barneveld, beleent met de halve tiend ...

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie losse charters. Archiefnummer 334, inventarisnummer 13.

1570, 4 nov.,

Beleent Fredrik van Zuylen van Nijevelt, Drost op de Veluwe, als excurator ende momboir van de onmundige kinderen van za(lieger) Willem van Scherpenseel, ende als speciale magt ende procuratie hebbende van dandere zijnt mede excuratoren en momboirs tot behoeff van Jan van Scherpenseel onmundich naer doode van den voorn(oemde) Willem van Scherpenseel zijn vader. Inden eersten Butzeler met die twee horst van wdermacken en wedervest, item zes mergen lants vuijt OldenButzeler, gelegen in die Loenhorst in den kerspel van Ede, enz. enz.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 555.

1571

Herbouw afgebrande kerk te Garderen dankzij geld opgebracht door verkoop landerijen.

bron: Utrechtsch Bisdom, deel 2, p. 29.

1571

"In hoc Velavico pago rei sacrae archistrategus est S. Gangulphus, et anno 1571 per Cornelium ten Herenhavens conferebatur manus pastorale. In eo vicaria unica B.M.V., cujus possessori bina vel trina vice peragenda res divina, et unicum S. Anthonii officium, quod anno preaecitato cum consensu Reverendissimi Daventr. [episcopi] exstinctum combustam ecclesiam fecit viscere."

bron: Lindeborn, Historica Episc. Daventr., p. 462/ Kerkelijke Oudheden van Deventer, Deel II, blz. 391

1571

Brief van Cantzler (kanselier van het Hof van Gelderland?) aan Henricken van Dompsele, schout te Barneveld, dat op het (oorspronkelijk) bijgesloten verzoekschrift van Reijer Henriksen onmiddellijk actie ondernomen moet worden, afschrift.

bron: Amersfoort, Eemland Archief, Sint Elisabeth Gast- of Ziekenhuis, inv.nr. Oude Orde A5.

1571

"Caldenbroek" (i.p.v. Kallenbroek).

bron: G.L. in H.B. 1883, blz. 181

1572

"dat Ampt van Barneveld droeg 168 Daeler bij ten behoeve van de fortificaties van Arnhem." lit.: Kronijk van Arnhem. Arnhem, 1790, blz. 198.

1572, 4 sep.,

Het Hof schrijft aan de stadhouder dat men die van Barneveld moet beschouwen 'comme ennemis'. De Barnevelders toonden namelijk geneigdheid om zich bij de Geuzenpartij aan te sluiten.

"Lettre du conseil au stadhouder, 's il faut considerer ceux de Barnevelt, Nijkerk en Putten comme ennemis".

lit. Hille Ris Lambers, De Kerkhervorming op de Veluwe, a.w. bijlagen blz. 364 en 366.

1573

Jan Nuyen van Barneveld.

bron: Geldersche Volksalmanak, 1846

1573

"Fol. 24. Maes Gerritsen, kuermuudich, in vijff dage gestorven onder Barnevelt...(Laat weduwe na.)"

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 25

[1573]

"Fol. 24. Roloff Elbers, vuytheymsch ende vuyten Sticht van Utrecht gebaeren, is inden Ampte van Barnevelt gestoerven..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 26.

[1573]

"Fol. 25. Die huisfr. van Mor Janz. opten Buyser, vuytheyms ende vuyten Sticht van Utricht gebaeren, is in den Ampte van Barnevelt gestoerven..."

bron: Mijnsen, H., Gegevens betreffende sterfgevallen op het platteland van de Veluwe uit het Archief der Geldersche Rekenkamer sedert de tweede helft der 16de eeuw. in: Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw", 1932, blz. 26.

1573

Het ambt Barneveld draagt f 295-14-: bij als bijdrage voor ...? (hoogste bedrag).

lit.: V[een], J.S. v[an], Het onderlinge draagvermogen van eenige Veluwsche ambten in 1573. in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XIII, 1910, blz. 418.

1573

Akte, waarbij Anna, weduwe van Hermen Henricks, haar goed te Wessel bezwaart met 50 keizersgulden ten behoeve van Wolff Voet en Geertruit, echtelieden, 1573. 1 charter.
bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Wartena. Archiefnummer 264, Huisarchief Terschuur, voorl.inv.nr. 115 (?)

1573, 10 mrt.,

Vernieuwde malenkeur maalschap Kootwijk, vastgesteld ten overstaan van de ambtsjonkers, de schout van Barneveld en de pastoor van Garderen.
lit.: Nairac, C.A., Een oud hoekje der Veluwe, blz. 54.

1573, 26 okt.,

Willem van Zuijlen van Nijvelt Adriaensz. transport na overdracht van het herengoed "Hasengoet" in de buurschap Essen.
bron: De Herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 172.

1574

Akte van magescheid tussen Gerrit Voet en Aeltgen, echtelieden, Evert Wacker en Meyken, echtelieden, Willem Wacker en Lubbertgen, echtelieden, en Jannetgen Wacker, waarbij het goed Wixeler te Zeumeren verdeeld wordt, 1574. Oorspr. en concept. Met een ouder magescheid uit 1543. 3 charters. Reg.nr. 37 ??
bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Wartena. Archiefnummer 264, Huisarchief Terschuur, voorl.inv.nr. 112 (?)

1574

Pest-epedemie?

In Barneveld overlijdt Gerburgh, echtgenote van Henrick Aertsen, aan de pest.
In het zelfde jaar overlijdt ook Grietgen Henrixen in Kootwijkerbroek aan de pest.
bron: Staatsarchiv Münster, Abdinghofakten, 434, fol. 92b, 94b.

1574, 3 feb.,

Akte inzake de Glinthorst in Bernevelt en Wernerts van Olden Bernevelt. Na diens dood Docter Heman Scherf, wonende te Deventer.
bron: Wageningen, Dick van, Leen- en tinsregister van huis Amerongen 1459 - 1641, blz. 46.

1574, 4 aug.,

Johan Hackfort en Geertruyt van Dompseleer geven aan hun dochter Christina drie stukken lands bij het erf "Groot Schaffeler" onder Barneveld, welke eertijds van de oude Mor van Dompseleer zijn gekomen.

lit.: Jonge, E. de, Van Dompsele: een aanzet voor een complete genealogie, in; Veluwe Geslachten, 30e jrg, nr. 2, blz. 33.

1574, 27 dec.,

“Le chancelier et gens du Conseil de Gueldre à Requesens. Arnhem. 27 Dec. 1574 (extrait). Monseigneur. Pour estre en telle extremité, que ne scachons adviser comment l'on pourra plus avant se tenir, n'y donner ordre en ces pays, et principalement sur la Veluwe, quant aux soldats espagnolz, altérez et asgarez du service de S.M. partiz d'Hollande et dont, par noz dernières du Xxe de ce moys, avons aussei escript à V.E. lesquelz (a ce que alors avions entendu), debvoient venir, et pour astheure sont à Ter Nijkerck et Barnevelt, sur la dicte Veluwe, et comme nous vient en avant ne sont d'intention se retirer de là, ains y demourer jusques à ce qu'ilz soient contentez et payez, apr ou toute les mesme Veluwe, non seulement les paysans, mais aussy gentilzhommes sont en murmure et altération, se désespérans de façon qu'il feroit bien à craindre qu'ilz se pourriont mectre sur piedz et en armes contre lesdicts Espagnolz.”

Op 15 januari 1575 zonden de edelen van Gelderland een rekwest aan Requesens opdat de Veluwe en Veluwezoom van den ondraaglijken last van het krijgsvolk werden ontlast.
bron: In zijn geheel uitgegeven, volgens de Archives de l'Audience, liasse 144, op het rijksarchief te Brussel, door L.P. Gachard, Correspondance de Philippe II etc. Bruxelles, 1848-1862, 4 delen, dl. II, appendice, blz. 538, 539.

Circa 1575,

Onderhandse akte waarbij Reiner Henricksz. verklaart dat al het houtgewas op het erf Bitterschoten (onder Barneveld) door hem en op zijn kosten is geplant, met uitzondering van de eiken en elzen.

bron: Amersfoort, Archief Eemland, Archief Sint Elisabeth Gast- of Ziekenhuis, inv.nr. Oude Orde A14.

1575, 29 mrt.,

Hessel Broenisse krijgt toestemming om op het herengoed Espeet bomen te kappen.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz.66.

1576

Akte, waarbij de Rekenkamer zeker accoord bevestigt ter zake van de tot de Batenburgsche pandschap behorende Jolenbroekertiend, die herverpand was aan de familie Schrassert c.s., 1576, 1 charter.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I, Den Haag, 1925, blz. 558, inv.nr. 7240

1576

Reversbrief voor de verpanding van de Schothorstertiend onder Ede, alsmede de rapen- en novale tienden onder Barneveld, 1576.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I, Den Haag, 1925, blz. 275, inv.nr. 2205

1576, 23 dec.,

"Wy Gilles van Berlaymont Banner ende Fryheer tot Hierges Heer tot Haulteroché, perwes & Ritter van wegen dess. Con. Ma(jestei)ts & onses allergen. Heeren Stadtholder ende Capiteyn Gen(er)aell(s). over den Furstendomme Gelre Graeffschaps Zutphen, Hollandt oeck den Landen van Overissel Utrecht & durch vuytdruckelyck schryftlick beveil des Commendadors Maiors van Castilien & der-selver Con. Ma(jestei)ts Luytenants Gouverneurs ende Capiteyn G(e)n(er)aels over allen desen ziner Con. Ma.ts Erffnederlanden in betrachtonghe deses gefeerlichen turbulenten thides in welcken id am hoechsten noedich dat men tot schutz ende scherm alle derselver deser ziner Ma.ts Erff nederlanden noch getrouwelick in gehoersaemheyt persisterende und volherdende groete antal ende menichte van kryschvolck onderhalde om te wederstaen und (voer soe vuel eniges voeges moegelick) te behinderen die dagelicxe ingrepen ende gerebelleerder oeck derselver Ma.ts onderdanen welk Soldaten doch (avermits gebreke van Gelde ende bethaelunghe) sich niet alleenlick in oere officie plicht und eydts den Schutz ende schirms halven, voorss, zeer oevel quyten, maer ter Contrarien voel oec selffs die guede luyden slaan, beschedighen, beroeven, ende pluysteren, und boven dem onderlinghe (wanneer een goede exploict vuerhanden) meuterien aenrichten etc. Woe nu sulcx toe meermaelen onder den Overlandtschen ende andere knechten und Soldaten gespuert und vernoemen sal worden, tot onverdraechlicken onverwynlicken schaeden, jae gantz und geheel Ruylne und onderganck, soe der gueder Oeverricheits Inwoeneren und Burgem(eeste)r(e)n der goeder Steden alss anderen onderdanen opten platten Landen. Ten zy dan dat daer inne by thide oerdene gestelt ende goet gevonden worde Twelck bisz aenheer by zyne Con(incklijke) Ma(jestei)t moegelick geweest geschiet und soe vuyt ziner Ma.ts Coninckrieken van Spaengien als anxeren ende andersins by assistentie van Lenunghen verschafft geweest, dat men vast middel gevonden tot onderholt der vursz. Soldaten dan zoe 't zelve te continueren gantz noedich indien men niet voele dan ... vuer hen Inconuenienten verwachten wyl, und zine Ex(cellen)cie nu zoe in de ile geen gelt daer toe by verren nae genoichsaem op te brengen weet, hebbende daeromme by deliberatie van de heeren ende Gubernateur deser zelver landen gheen gefuechelicker middel noch wech te bevinden off bedencken gewust, dat siner Con.Ma.ts onderdanen aller deser gehoersamer Erffnederlanden, die sich bisz aen heer soe getrouw erthoent noch vuer een geringhe tyt te versueken om sulcke oere getrouwicheyt mit oeck vorder Lenongen te Continueren und (onder anderen, dese Furstendomme Gelre ende Graeffschappe Zutphen woe wael doch zine Exsiesich des erbarmlicken derselver geledene schaeden ende over vals meer aff genoich te erinneren waere) met etlicke draechlike somme te be-zweeren und dieselve van hun te laten vorderen, ende opbrengen, soe wael in de Steden, als op ten platten Lande, daer mit id destoe myn bezweernussen op sich hebben moege, und soe dan (als toe vermoeden) hier inne villicht

groete clachten ende bezweernussen woewael zine Mat. sich alles verneren geneichter und plichtiger williger gehoersaemheyt versiet vuer vallen muchten, indien die Remonstrantien und hoegen oersaicken deses den goeden onderdanen niet met gelimp, discretie und by bequamen redenen vuergedraegen en worden, dem nae ist dat van wegen und in stadt hoech berumpten Con. Mat. durch ordonnancie als baven, wy geordonneert und gecommiteert hebben und ordonneren und commiteren in cracht deses Heeren ind Mrn. Amelis van Amstel van Mynden Con. Mats. Raidt in desen Furstendomb & und Jacob Botter Landschryver op Veluwen sampt ende bisonder, om aenstondt ende sonder vertreck sich te vuegen binnen deser Stadt Arnhem und sunst in allen anderen steden vlecken ende plaetzen, daer 't van noede wesen sal, dess' Quarttirs van Arn-hem, om aldaer in den selven Quartiere by sich te bescheiden, alle und iederen Officier en elckes Amptz sampt off besonderen, daer beneffens die geswoere Setteren und dieselve sementlick off bisonders soe noedich by alle goede beweechelicke und gevuechlicke middelen ende manieren daer heer te gewegen und hun aen toeseggen und vermaenen, om nu (tot assistentie van zine Mat. in desen derselver hoegen noede und lasten te doen vuytsetten, maenen ind beuren die somme van vyff duysent ende vierhondert vier gulden ses stuuver ter maendt, und iederen der setteren van zine Mats. wegen toeordonneren ieder zine quota ende tax., Te weten in Nederveluwe:

Ede vyff hondert twee en vyfftich gulden;

Barnevelt Soevenhondert Acht gulden sestien Strs.;

Nykerck Seszhondert Acht gln, acht strs.;

Putten, drie hondert XXVII gulden vier strs.;

Ermel, Tweehondert LXJ gulden.

Scherpenzeel LXXV guld.;

Hoefflaecken XXXI gln. XII strs.

En Over Veluwe:

Doernspick drye hondert LXXXIII gln. XVI strs.;

Oldebrouck, Hondert LXXX gln, VI strs.;

Heerde Twee hondert LXXVIII gln, acht strs.;

Epe, drye hondert LXXX gln, XVI strs.;

Apeldoorn dryehondert XXXIII gl. XVI strs.

Ende in Veluwenzoem:

Voerst Vyffhondert XXIX gln, XVI strs.;

Nybrouck. Hondert LIX gl, Sess strs.;

Bencum, Tweehondert XXXIII gl. XVI strs.;

Velpen en Reden Tweehondert LXXV gln, XVI strs.;

Renckum, XXXIII guld, Acht strs.

Doernweerdts veertich gln vier strs.

Aenstondt woe nu sulcx behoert und gebruycklick is, in ieder oerdt vursz. toe verdeylen und voertz vuyt toe setten, achtervolgende die subdiuisie hier boven gescreven. Hem doin scherpe toeversicht toedraegen, dat alle Koeters ende erme luyden in dese saecke niet geset en worden, als ghenen macht hebbende ietwes toelene, insonderheit regardt toenemen opten Huyss ende andere Luyden off zy op oer eygen ofte gehuyrde ende gepachte guederen wonende zyn, om deselve nae iederes macht ende qualiteyt toe moegen gesat worden, op dat niemantz te hoege besweert noch gesat ende die macht hebbende niet geschoent en

werden, und daer ent eyndens, op dat hier inne nae behoer und sonder argelist geprocedeert worde om die vursz. setteren te bevelen die set Cedula te maecken by der eygen handt beteyckent, in handen van Heren Commissaris te leveren, und selffs een van gelicke beteickende und by Heren Commissarissen gecollationeerde cedula om daer mede te maenen by sich te behalden, und eyntlich omb den vursz. scholtussen und Richteren sampt und ieder besunder te bevelen (nadien die settinghe geschiet die Cedula alsoe gemaect beteyckent ende geleverd zyn sullen) die pennongen te maenen, bueren ende ontfangen, ende die onwillige by executie als men vuer 's heeren pennongen gewoentlich is, indien id noet zy, te constringeren eder bedwingen, und voertz dieselve te bethaelen ende leveren in handen desz. vursz. Jacob bidders Landt schryver op Veluwen, dien wy daer toe gecommiteert hebben, ende Committeren by desen, om die vursz. pennongen van de scholtissen (den welcken sampt ende bisonder wy bevelen hen die van Thien daeghen tot thien daeghen nae advenant by gelicke portie, als toe weten iedere des vursz. quoten, ieders Ampts ende Dorps in dryen delen gedeylt toe leveren, te ontfangen, und die daer, ende soe 't hem bevolen werden zal, volgende d'ordonnancie die wy hen daer van leveren sullen, toe gheven ten finen om die vursz. knechten toe Lenen, und sunst als boven gesacht is, mitz daer van doende behoerlicke bewyss Rekening en reliqua, daer ende soet behoren zal, und id sullen deze Lenunge beginnen oeren loep te hebben, den irsten January naestkhomende und geduerende vuer een tyt van drye maenden daer aen volgende, Allet met dem bescheide, dat van ziner Mats. wegen alle die alsoe vuyt gegevene ende geleende pennongen gerestitueert worden sullen, soe balde id selve moegelick, ende die zaecken alsoe (twelck met Goedes hulpe bald geschien sal) derhalven die onderdanen des toe mynder bezweernissen, und sulcken Lenunghen niet te weygeren meerdere oer-saecken hebben sullen, sonderlinghe omb toe vermieden alle groete ende onlidelicke inconvenienten, gewalt oeveldaden mishandel Roeff ende dieverien soe gewysselick indien die Soldaten in garnisoen leggende niet met Lenunghen versocht en worden.) vuerhanden zyn, die noch zine Mat. selffs, noch sine Excellence. noch voel weyniger wy toe remedieren mechtich, die dan vuer idt thiendendell van deze Lenunge bedraegen ende beloepen sullen, und in oerkondt van desen hebben wy onsen secreet zegell beneden op 't spatium deses doen ind heyten drucken. Gegheven tho Arnhem den XXIIIen Decemb. Ao. XVcLXXVI. [Eende wass Onderteyckent.] Gilles van Berlaymont." bron: Hasselt, G. van, Stukken voor de Vaderlandsche historie, uit de verzameling van -, Derde deel. Arnhem, W. Troost, 1782, blz. 101-105.

1577

Het vendel knechten tot Barneveldt en Nijkerk groote overlast den onderdaenen doende is door de Gecomm. onder die omliggende dorpen verdeijlt.

bron: Kwartiersrecessen van Veluwe.

1578, 14 aug., (dinsdag)

"Johan, Graeff van Nasouw, Catzenelleboogen, Stadtholder Etc. Eerwaerde, lieve bysondere, iet hebben ons die samentlycke besitteren der Wiltforster guederen op Veluwen geklaegenet thoe erkennen gegeven, welcker gestalt sy tegens seeckeren diensten en beswaernissen,

daer sy voor anderen onderdanen mit belast zyn, als dat sy op onses Jegemeesters ervorderen mit Kar und Peert volgen, oock ten vier jaere op oere onkosten ende met grote moeyte dat Roeckgelt inmaenen moeten, van den olden Hertogen van Gelre mit sulcke vryheyt begenaedight zyn, dat sy met geenen schattonge ofte leeninge beswaert en werden, 't sy dan dat Ridderschap und Steden daer toe contribuieren, in welcke vry unde gerechtthigheyt sy oock van die gewesene Gubernatoren bis her sindt gehandthavend worden, sonder dat sy alein ind ietsonder van U daer in geturbiert met lenonge belegt, und sie selfde met Schutten gedrongen worden, onderdaenigh biddende, wy wolden die versienonge doen, dat sy 't weer by aebgezechter vryheyt gelaten, oft over den diensten over de Jaghte ontlast werden mochten. Dewyl dan een van beyden billick is sy ons oock geloofweerdigen schyn und copien der aengetoegene vryheyt getoont hebben; soo bevelen wy U hier mede, dat gy se hier en boven niet en beswaert, unde by haer heergebrachte gerechtthigheyt ongemolesteert laet blyven, off Ons erheffelycke oirsaecke vermeldet, waerom sy welgedachter vryheyt uwes bedunckes niet solden genieten, willen Wy als dan nae vernemongh der selvigen wyders de billickheyt hier in bescheyden, unde bevelen U hier mede den Almachtigen. Datum den 14. August. Ao. 1578. 't Opschrift was: Den eerbaren und onsen bysonderen Henrick van Domselaer, Scholtis toe Barneveldt, unde Dirck van Geyn, Scholtis toe Voorthuysen, sampt und bysonder."

bron: Comment. ad Reformat. Velaviae, blz. 628.

1578, 6 okt.,

"Den 6en Octobris ghetoghen neffens Kootwijck 2 mijlen, ende tot Bernefelt toe, noch 1 mijl en een half; daer bleef ick snachs met mijn veendel ende des Overstens veendel tooch tot Voorthuysen toe mit Boene sijn veendel."

bron: Fruin, R., Journaal van Splinter Helmich, soldaat en later hopman in dienst van den lande, van 1572 tot 1589. in: Kroniek van het Hist. Genootschap, 31e jrg, 1875, zesde serie, zesde deel. Utrecht, 1876, blz. 204.

1579

Geloste rentebrief Tol Terschuur, 1546, 1579 en 1635. inv.nr. 4119, 3 charters (no. 2844).
bron:?

1579

Verklaringen over de in 1579 gehouden paardentelling te Barneveld, 1579.

bron: Gelders Archief Arnhem, Archief Hof van Gelre, inv.nr. 2024.

1579, 16 okt.,

Op 16-10-1579 wordt er bij een telling van ruiters in het ambt Barneveld melding gemaakt van een "Campert".

bron: Arnhem, Gelders Archief, archief Hof van Gelre, inv nr 2024.

Circa 1580,

Verzoekschrift van Goirtgen, weduwe van Willem Suermondt, Johan Jacobs van Bidderschoten en Johan Paeschier, gezamenlijk voor de helft eigenaar van het erf Bitterschoten onder Barneveld aan het Hof van Gelderland om de huurovereenkomst met Reijer Henrickz. alias Oltheijnen, eigenaar van de andere helft, te beeindigen, afschrift, [ca. 1580], met kwitanties wegens betaling door Reijer Hendricksz. van verschuldigde pacht, [ca. 1570], 1571.

bron: Amersfoort, Archief Eemland, Sint Elisabeth Gast- of Ziekenhuis, inv.nr. Oude Orde 189.

1580

"Aen de Raeden des Vorstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen. Verthoont met alle eerbiedinge U Edele Dienaer Aernold Floris van Langelaar, dat hij suppliant en zijn vader Jacob Floris van Langelaar, d' eerste zijn geweest die de globos tot directie van de seevaert, 't haeren grooten kosten ende merckelicken dienste van deese landen hebben geinventeert gehad, gelijk hij nu ooick met veele moeyten extraordinaris kosten ende arbeit geinventeert, gemaect ende van nieuws in 't licht gebraght heeft, een seer correcte ende schone Globum terrestrem van de grooste forme ... hij suppliant aen Uwe Ed. als aen zijne competente overicheiden, duer dien hij suppliant, van Vaders ende Moeders wegen deeses Stads afkomstich is) is doende, wesende denselven Globus met waepen ende inscriptie Uwe Edele E. toegeschreven ende vereert, Versouckende daeromme seer gedienslich, dat Uwe Edele believen deselve met so goeden wille ende affectie t'ontfangen, als hij suppliant zijn arbeit ende conste seer geeert ende hem seer hoochlijck tot Uwe Edele E. verobilgeert houden. (op de kant) De Ordonnaneit en Quitantie van Vijftigh gulden (Los orig. ter Ch.K.) Ik verzuimde 't jaartal van deze ordonnantie op te tekenen, Maar die van 't opschrift waarvan Arnold spreekt, is van 1580 en dat hier voor geen overtollig inmengsel aan te zien. Onder een latijnsch opschrift op die globe staat:

Vale et fruere. Jacobus Florentius Auctor. Aernoldus Florentius Sculptor. Amstelredami Ao. Dni 1580".

lit.: Van Hasselt, Maandw. I, 465, 8.

Het werd hier van de Globe van ons Geldersch Gerichtshof overgebracht, Maar daar hebben wij enkel Jacobus of Arnoldus Florentius. In het request noemen zich de verzoekers Arnold Floris van Langelaar en Jacob Floris van Langelaar. De soon Arnold zegt dat hij van vaders ende moeders wegen uit Arnhem afkomstig was, en daarom zouden zij als Heeren van Langelaar, gelegen bij Barneveld, gegischt kunnen worden.

lit.: Van Hasselt, Geldersch Maandwerk I, 466

1580, 19 en 20 jan.,

Provinciale synode te Zutphen:

(art.)24: "Iss die kercke van Harderwijck opgelecht te reformeren Nijekerck ende Putten, ende den van Aernhem, Barnefeldt ende Elst."

bron: Reitsma, J., en S.D. van Veen, Acta der Provinciale en Particuliere Synoden, gehouden in de noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572-1620. Groningen, 1895, blz. 9.

1580, 26 feb.,

Johan Hackfort voor zijn zoon Floris bij Geertruyd van Dompseleer en Jan Botter van Snellenburgh voor zijn dochter Agnieta bij Maria Knijffs. Floris krijgt 300 Car. gld. na Johans dood de Ridderhofstede en erven "groot en klein Schaffelaar" zoals Johan in huwelijk is aangebracht. Maria krijgt e.e.a. uit boedel en erfenis van haar oom, de bisschop van Groningen.

lit.: Jonge, E. de, Van Dompseleer: een aanzet voor een complete genealogie, in; Veluwe Geslachten, 30e jrg, nr. 2, blz. 33.

1580, 12 sep., (Ilents am 12 September 1580)

Goert van Koeth Gerritszoon verwijst Burgemeesters en Schepenen en Raad op hunne klacht, dat hij van de ingezetenen van Hierden hooger ruimgeld dan vroeger eischt, naar het hem door de Raden van Gelre gegeven bevel. Hij licht hun in, dat men in het ambt Armel ruimgeld betaalt voor het vrij beweiden en gebruiken van straten en stegen; dat die Hoophuizen dat geld niet in Armel, doch te Hyrden betalen, omdat zij en de Hierders onder ééne kerk behoorden en dat die van Speulde, Houtdorp en Drij het te Garderen moeten voldoen. Regest nr. 1349.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel I, blz. 490

1581, 2 mei,

Provinciale Synode te Arnhem:

(art.)7. "Demnach Joannes à Nieken einder von der gedeputierten ist, die op den nationall sijnodum sullen trecken und derhalven von nothen will sein, dat hij toe bevorn ein tijtlanck bij seiner gemeente tho Doesborgh seij, heeft der sijnodus verordnet, dat die kirch van Harderwijk ihrer diener einen nacht Barnefeldt op Pinxterabend senden sall om den angefanegen baw der kirchen Christi daselbst fur etliche wochen tho continieren."

bron: Reitsma, J., en S.D. van Veen, Acta der Provinciale en Particuliere Synoden, gehouden in de noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572-1620. Groningen, 1895, blz. 20.

1581, 18 aug., (Oogstmaand)

"Op het versoek van de Burgemeesters, Schepenen en de gemeene gedeputeerde van Larum, Hilversum, Blaricum, etc. dorpen in Gooyland, zoo voor hen selven, als van wegen haerluyder gebuyren, omme geauthoriseert te sijn, haerluyder twee predicanten, die aldaer voortyds hebben gedient, in haerluyder predicatie te doen voortgaen; ende is na de noen met goede kennissen, in volle vergaderinge genoeg bij alle de stemmen verstaen ende verclaert, dat in aansieninge van het verschreven versoek, ende omme alle aversie van deselve ingezetenen te verhoeden, sonder consequentie sal worden geappointeert als volgt: De Staten van Hollant hebben om seeckere respecten ende consideratien in desen verclaert

ende geaccordeert dat Gerrit Jansz. en Jacob Jacobsz. Moy in de Predicatie van de suyvere leeringe des goddelyken woords sullen mogen voortgeaen ende continueren binnen de plaesten in desen geroert, soo wanneer deselve aen die van den klassis van derselver quartier wederroepinge sullen hebben gedaen haerluyder voorgaende leere van de Roomsche religie, ende voorts van den voornoemden klassis, behoorlijk sullen syn geëxamineert." NB Moy was, naast priester, later predikant van Bunschoten ook priester/predikant te Barneveld.

bron: Losse schetsen uit de dagen der hervoming. In: Archief Aartsbisdom Utrecht, deel 2 (1875), blz. 26-27.

1581, 11 nov.,

In het Erffmachgescheijt tusschen de wed. Goirdt van Butseler, hare kinderen en de voorzoon Evert van Butseler: "Item oick is verdraegen dat Everdt voorn. sal behalden sulcke somma als Jan van Dompeller sijn oom [en] Anna van Estvelt sijn alde moeder tot dessen boell noch schuldich geweest sijn", ondertekend door Johan Hackfoirt, Jacob van Arckelant, Reijer van Estvelt, Arnt Schrasser en Arndt...

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, [inventarisnummer 314, 315 of 323? \(aantekeningenboekje familie Van Dompeller\)](#)

1582

Wulff Janssen van Scherenborch en zijn vrouw Disse overlijden in hun huis in de Nieuwstraat te Barneveld aan de pest.

bron: Gelders Archief Arnhem, Rechterlijk Archief Kwartier Veluwe inv. nr. 88.

1582-1593

Ingekomen brieven, minuut-akten en andere stukken betreffende het door de Rekenkamer met den rentmeester van Batenburg gevoerde beheer van de Batenburgsche tienden onder Barneveld en den Tol Terschuur, 1582 - 1593. 1 pak.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I, Den Haag, 1925, blz. 561, inv.nr. 7274

1584

"Het Schaap" te Barneveld afgebrand?

lit.: Barneveldse Krant 2 maart 1961

1584, 7 jan.,

Missive van Ernst Witte dat de vijand te Barneveld en Voorthuizen ligt.

bron: Archief Elburg, lade 33, nr. 126

NB Mogelijk: Ernst Witte, lid Ridderschap van Veluwe, was burgemeester van Harderwijk in 1560 en van Elburg, 1578-1583, begraven te Harderwijk op 10 mei 1584, zoon van Hendrik

Witten en Johanna van Wijnbergen, gehuwd met Geertruid toe Boecop, begraven te Harderwijk op 17 november 1596, dochter van Arent toe Boecop en Gerbrich van Lennep.

1585

"Gruwelijk hield hij [Jan Baptista Tassis, Spaanse veldheer tijdens de 80-jarige oorlog] huis, in den Jaare 1585, eerst in Gelderland, op de Veluwe. Het Huis te Hakfoort dwong hij, naa eenige dagen belegs, tot overgave, zonder voorwaarden, en deedt de bezettingen wreedaardig vermoorden; alleenlijk spaarde hij eenen Schrijver, die door zekeren Geestlijke, zijnen vriend, was vrijgekogt. Te Nieuwbeek, een ander Kasteel, hem in handen gevallen, deedt hij alle de Krijgsbevelhebbers ophangen aan boomen, doch liet de gemeenen loopen, naa hun alvorens het Geweer te hebben afgenomen. Thans trok hij over den Yssel, en, voorts, met tweeduizend Knegten en zes Kornetten Paerden, voorbij Lochum op Zutfen. (...) Over den Stroom zijnde te rug gekeerd, kwam hij, op den tienden April des genoemden jaars (...) Eemmenes, in Gooiland' binnen rijden." nb. Betreft waarschijnlijk het kasteel te Barneveld.

bron: deel XXVIII (Ste-Tro), blz. 169; n.b. Tasis zou al eerder, in januari 1583 op de Veluwe te keer zijn gegaan.

Jan Wagenaar, Vaderlandsche historie, deel, blz. 73. Amsterdam, 1753

ook in: Kroniek Utrechts Genootschap, 1849, blz. 419 (?)

1585, 24 mrt.,

Bernardus Suedercron, van Barneveld, ingeschreven als student te Leiden: Stud. Bon. Litt. Wellicht later verhuisd naar Amersfoort: opnieuw Leiden: Bernardus Zuuerdecroon, van Amersfoort, St. Theol.

bron: De Navorscher, jrg. ?, blz. 258

1585, 10 okt.,

"Is de molen te Appel door Vylius en Bersonss rutereren verbrant".

doc.: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263,

inventarisnummer 572, blz. 118

1586, 15 aug.,

Peter Hermens die Ruych en Peter Gerrytss verklaren, op verzoek van Goert Claessoen van der Schuer in de herberg "In de Veluwe" in Amersfoort, dat zij weten dat Claes Goertss, tegenwoordig gevangen, geboren van ter Schuer en daar woonachtig; dat deze Claes sedert ongeveer 2 jaar herwaarts "door hogen nood van tochte en inlegeringe van garnizoen", genoodzaakt was om naar Amersfoort te vluchten, zodat hij niet als inwoner van de stad maar als een vluchteling beschouwd moet worden. Hij verbleef meestal in de herberg "De Wilde Veluwe".

bron:

1586-1593

Stukken betreffende de invordering van schattingen en contributiën in Barneveld, Ede, Nijkerk en het Nijbroek, 1586-1593. 1 omslag.

Bron: Gelders Archief Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 2204.

1587

Acte waarbij Vincent van Lockhorst, eigenaar van de hofstede Lockhorst, Floris van Hackfort beleent met de tiende van Schaffelaer onder Barneveld, na dode van diens vader Jan Hackfort.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Archief Huis Ter Horst, inv.nr. 648.

1588

Stukken betreffende de huur door Reijner Henricks te Bitterschoten (onder Barneveld) van de zogenaamde 'darde garf'

bron: Amersfoort, Archief Eemland, Archief Sint Elisabeth Gast- of Ziekenhuis, inv.nr. Oude Orde A25.

1588

Legering van de "Keiserschen te Barnefelt".

bron: G. van Hasselt's Geldersch Maandwerk voor 't jaar 1807. Eerste Deel. Arnhem, 1807, blz. 204.

1588, 1 nov., (Gegeven in den jair ons Heeren duysent vijffhondert acht ende tachtig den eersten dach Novembris)

Willem Pijl en Wobbe van Byler, echtelieden, verklaren, dat zij aan de erfgenamen van wijlen Weym van Byler, ter voldoening van de 200 daalders, die haar door wijlen Reynier van Byler vermaakt zijn uit 1/4 van het erf "Rateler", gelegen te Eede, in de buurtschap "het Wout", hebben overgedragen de hierdoor gestoken 2 rentebrieven, de eene ten laste van Henrick van Wenckum en zijne vrouw Lijsgen van Dompsele, gevestigd op het erf en goed "Hell", de andere in dato 8 November 1531.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 532. Oorspr. in inv.nr. 946. Met beschadigde zegels van Willem Pijl Antonisz. en (voor Wobbe) van Oth Scrasser en mr. Gerardt van Barnevelt, in zwarte was. Regest nr. 1465.

1588, 13 nov., (Op ten XIIIen Novembris anno '88)

Gerrit Jansz. van Vierholten en 42 andere in de stad gekomen inwoners van Vierholten, Lovenum, Hulsthorst, Meervelt, Elspeet, Apeldoren, Staverden, Beekbergen, Nyrssen, Wenum, Holterp, Vasen, Uddel, Westholten en Gortell hebben in handen van de schepenen

Gijsbert Ripperbandt en Reyner van Vanevelt den eed van trouw aan de stad gedaan en belooft in de burgerlasten van waken, bolwerken, contributiën enz. te zullen deelen.
bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 532. Regest nr. 1466.
Oorspr. met nr. 1478 op één blad papier, in inv.nr. 729.

1589

Landtol te Barnefelt.

lit: Hasselt, G. van, Arnheemsche oudheden. I. Deel. Arnhem, 1803, blz. 76

1589, 12 mrt.,

Johan Goerts mede eijgener en mullener van seeckere mule staende in 't Garderbroeck die Muntersche Mole gebouwd door sijne beste vader sa. Lubbert Reijnersz. versoeck over de jaren 1585 en 86 afslach van wintrecht, alzoogenoemde moele op bevel van de Ed. Heeren gelamt is, de spil en de steenen daaruijt genoemen en twee van onse volke omgebracht sijn afgeslagen."

bron:

1589, 16 mei,

Orders aan de schouten van Ede, Barneveld, Voorthuysen, 16 en 21 mei, Nijkerck, Putten, Ermell, Doornspijck, Heerde en Epe,
1589 Mei 16 en 21. Oorspr. 3 stukken.

NB. De orders en het patent (nr. 1973) betreffen de betaling van quota's in de door gezantschappen gemaakte kosten. Inv.nr. 1974.

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel I, blz. 346.

1590, 10 mrt.,

Bartholomeus Rycksz verklaren ..... en Sophia, weduwe van Elbert van Surckesteijn, omstreeks 74 jaar, allen inwoners van Amersfoort, dat het goed Kleyn Oldenbarneveldt, gelegen bij Barneveld, altijd beplant is geweest met heggehout. Sophia en ..... zijn te Barneveld opgevoed.

bron: ?

NB Ook wel "De Lors" genoemd. Ten opzichte van de boerderij "Oldenbarneveldt" lag deze aan de overzijde van de huidige Kallenbroekerweg.

1590

Stukken betreffende klachten wegens het verbranden van het huis van Geertgen Morren te Barneveld door in de schans te Woudenberg gelegerd krijgsvolk van de hopman Luyt Ricksen.
bron: Gelders Archief Arnhem, Inventaris Hof van Gelre, inv.nr. 2054, 1 omslag

1590, 30 mrt,

Ridderschap van Veluwe, in Barneveld bijeen, verklaren zich tegen het houden van de zgn. "Landgerigten" in de steden, voorts dienden zij een klacht in bij het Hof dat de jonkers die op hun huizen woonden een jaarlijkse contributie moesten betalen.

lit.: Giessenburg, W.J. baron d'Ablaing van, De Ridderschap van Veluwe, of geschiedenis der Veluwsche jonkers (enz.), blz. XXVIII.

1590, 10 okt.,

"Sententie van 't Hof, over het verval eenes Erfpagts-goeds door alienatie of splittinge sonder consent, en drie-jaerig versuym van betalinge, d.d. 10 Oct. 1590.

Voor den Hove des Vorstendombs Gelre en Graeffschaps Zutphen gebracht en erwogen synde de klachten van Johan de Vaeght Amptman ende Rentmeester van de Aenholtse goederen, Jacob van Ommeren als ontfanck hebbende van wegen die Vrouwe Douariere van Batenburgh, ende Rutger Tulleken Rentmeester des Heeren van Bredebant, als gebruyckeren der Batenburghse Pantschap op Veluwen, Impetranten ten eenre, ende Coenis Wynandsen ende syn adhaerenten Gedn. ter andre zyden, met oock verscheide citatien ende daer op gevolgde rescriptien des Scholtis van Barnevelt, sampt het intendit en de bewysstucken daer by gevoeght, en de genoeme conclusie die by gedachte Rentmeester volgende het decreet deses Hoves van den 9. Januar. 1589. overgegeven is geweest: "T Hoff gelet op die veelvoudige citatien, als oock den inhoudt des volgenden intendits, ende wat sunst in die saecke te overwegen stonde, heeft te recht erkent ende verklaert, erkent ende verklaert by desen, Coenis Winants ende syn adhaerenten te syner procedure contumaces, ende in 't betalen der 32. molder haever van 't goet Buytenhuys zedert den tachtighsten jaere suymigh ende naelatigh, ende oock versteecken van alle exceptien ende desensien, ende dat den allen nae 't voirgem. goet Buytenhuys aen den Heere verbeurt en vervallen sy, und daer benevens de Ged. 't achterwesen der voorgeroerte erffpacht den Impetranten in qualiteit soo sy procederen te betalen schuldigh, met condemnatie van kosten tot moderatie des Hoves: Aldus gepronuntieert in den Hove Provinciael van Gelderland den 10. Octobr. 1590." bron: Stucken behoorende tot den Codex Gelro-Zutphanicus, blz. 157.

1592

Bekendmaking van het gerecht van Barneveld dat Wouter Gisbertsz. en Reijner Oudheijnen in een onderling geschil over 14 gulden tot overeenstemming zijn gekomen.

bron: Amersfoort, Eemland Archief, Sint Elisabeth Gast- of Ziekenhuis, inv.nr. Oude Orde A26.

1592

Stukken betreffende de splitsing van het gevrijde abtsgoed "Bitterschoten" onder Barneveld, buurschap Glinde, 1595, 1619 en z.j. 1 omslag.

bron: Gelders Archief Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 2305.

1592

Stukken betreffende het scholtambt van Barneveld, dat door twee scholtissen pleegt bediend te worden, 1592. 1 omslag.

bron: Gelders Archief Arnhem, inv.nr. 2479.

1592, 11 sep.,

Part.synode te Nijbroek:

(art.)7. "Alle die pastoren ten platten lande in Veluwen, die voorhen in den examine tot Aernhem ende Harderwijck geweest zijn, sijn in desen sijnodo wederomb erschienen, uijtgenoomen die van Scherpenzeel, die begeert ontslaegen te zijn, mits dat men hem geve alimentatie, und den van Putten ende Voerthuijsen, diewelcke bij die Papistische leere begeren te blijven ofte affgeset te worden."

(art.)17. "Aengesien die verdeihlinghe bij der classen van Veluwen, naemelick des Overen ende Nederen, etlicker omstanden halven ongelegen gevonden is, hebben bij die classes eenhelliglick in naevolgende deelinghe gewillicht, als te weten (...), in den Nederveluwschen classe: (...) Barnevelt (...) mit den dorpen daeronder gehoerende."

bron: Reitsma, J., en S.D. van Veen, Acta der Provinciale en Particuliere Synoden, gehouden in de noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572-1620. Groningen, 1895, blz. 34.

1592, 17 okt.,

Testament van Willem Willemsz, alias van Utrecht, van Barnevelt, en zijn vrouw Anneke Anthonis Michiels. Zij herroepen al hun vorige testamenten. Zij bezitten weinig goederen en hebben geen kinderen. Zij benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. Als hij het eerste sterft erft zijn moeder 1 pond VI[aams] voor haar legitieme portie en zijn bastaardzoon Evert 3 gld. Als zij het eerst erft haar vader 1 pond VI[aams] voor zijn legitieme portie. Beide testateurs tekenen met een merk.

bron: Stadsarchief Amsterdam, Archief Nots. L. Leylinc, inv.nr. 43, folio 91 verso.

1593

Barneveld van RK-beelden gezuiverd.

lit.: Beernink, G., De reformatie te Nijkerk (1578-1628). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XV, 1912, blz. 80.

1593, 17 apr.,

Evert Henricks Bout hefft twee graeve gecofft an de noerden deur. NB Betreft Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1593, 25 - 29 sep.,

Part. Synode te Arnhem:

(art.)42: "Noch voergecoemen, dat die pastorie Gerderen eenen thiende heeft jaerlix over die IIIc guldens weert. Wordt nu ontfangen van den heeren Hoff's weduwe, tot Santen woenende. Were te bedencken, off den dienaer zijn stipendium daerwyt niet te verbeteren, insonderheit diewijle die oude kerckenboecken vermelden, dat dieselve thiende der kercken eertijts toebehoort heeft."

"Om onordentelijcke leer en leven sal de pastoor van Elspijt worden afgeset. (...) Tilmannus Millius (van Nuenspijt) sal neven sijne kercke Elspijt versorghe."

bron: Reitsma, J., en S.D. van Veen, Acta der Provinciale en Particuliere Synoden, gehouden in de noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572-1620. Groningen, 1895, blz. 45.

1594

Stukken betreffende de invordering van contributie van een huis en erf in Uddel onder het ambt Barneveld, behorende tot het huis Staverden, 1594. 1 omslag.

bron: Gelders Archief Arnhem, Archief Hof, inv.nr. 2206

1594, 1 apr.,

Op 1 april 1594 verlieten twee ridders van de Duitse Orde, Willem Mulart en Willem Sloet, de stad Utrecht omdat ze aan de veldtocht tegen de Turken deel wilden nemen. Ze kwamen die dag tot Barneveld waar de nacht werd doorgebracht. De volgende dag reisden ze door tot de Commanderie in Dieren.

Lit.: Petersen, J.W. van, Reizen is tol betalen. Aalten, 2002, blz. 28. Oorspr. Bron: Geer tot Oudegein, J.J. de, Archieven der Ridderlijke Duitse Orde, Balie van Utrecht, Utrecht, 1871, 2 delen.

1594, 31 mei, (leste Maij)

Meijster Karel heft gecoft een graff gelegh recht an de suijsijdt van de kerckduer. NB Betreft de Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1594, sep.,

Ds. Reinerus Wijncopius uit Barneveld woont de Avondmaalsviering in Nijkerk bij.

lit.: Veen, J.S. van, Losse blaadjes uit de kerkgeschiedenis der Veluwe (1592-1650). in; Bijdragen en Mededelingen Gelre, XXVe jrg, 1922, blz. 90.

1594, 8 okt.,

Den E. Erentfeste Floris Hackfoirt heeft gecoft dre groeven ant koer. NB Betreft de Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1594, 5 dec.,

Willem Henrijs van Gynckell een grafft gecofft an den suijsersijdt van Mr. Karels graff. NB Betreft de Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1595, 9 - 18 mrt.,

Overstromingen in de Gelderse Vallei.

lit: Gootschalk, M.K. Elisabeth, Stormvloed en rivieroverstromingen in Nederland. II. periode 1400-1600. Assen, 1975, blz. 800; Buisman, J., Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen. Franeker, 2000, deel 4, blz. 153-156.

1595, 21 mei,

Reijner van Butzeler een graff gecofft geleggh tusschen Willem van Veens en Hendrick Wijnen graff.

NB Betreft de Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1595, 27 jul.,

Predikant Regnerus Winkopius uit Barneveld neemt op last van de Classis Neder-Veluwe alleen deel aan de viering van het Avondmaal te Nijkerk (aldaar weinig belangstelling i.v.m. de heersende pest).

lit.: Beernink, G., De reformatie te Nijkerk (1578-1628). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XV, 1912, blz. 90

1596

"Die van Ede en Barneveld betalen ieder 100 daalder in plaats van aan de fortificaties te Arnhem te graven."

bron: Kronijk van Arnhem. Arnhem, 1790, blz. 245.

1596, 2 jan.,

"Vor dem eltenschen Amtmann und Rentmeister Steven van Delen verfügt Casyn Heinrichssohn zu Voirthuisen letztwillig, dass sein ältester Sohn 500 Karolusgulden voraus haben soll und sodann seine Güter, das eltensche Lehen Blankersgut in der Velau mit einbegriffen, unter seinen Kindern zu gleichen Teilen geteilt werden sollen. Zeugen: Alyt

Pannekoick, Goessen van Corer und Ambrosius van Ommeren, Schultheiss deas Amts Barnefelt, Datum opten tweden dach des maents Januarii.

n.b. Original auf Pergament. Siegel des Amtmanns und der drei Zeugen". Betreft Blankersgoed

bron: Thoben, John, Urkundenregesten Stift Elten. Emmerich-'s Heerenberg, 2007, blz. 205, nr. 780.

1597

Barneveld van RK-beelden gezuiverd.

lit.: Beernink, G., De reformatie te Nijkerk (1578-1628). in: Bijdr. en Meded. ver. Gelre, deel XV, 1912, blz. 80.

1597

Acte van overeenkomst tussen het St. Catharinae en het St. Anthonie gasthuis ter eenre en Jacob van Erckelens en zijne familie ter andere zijde over een rente van 36 malder rogge, gaande uit het goed Meulunteren in het ambt Ede, gedeeltelijk toekomende aan het gasthuis en betreffende een geschil over een molen te Barneveld door de gasthuizen vroeger aan de voorouders van Van Erckelens verkocht, 1597. 1 Charter.

bron: Graswinckel, D.P.M., De archieven der gasthuizen en fundatiën, gilden, schutterijen en vendels (bij oude archief Arnhem). 's-Gravenhage, 1930, blz. 66, nr. 472.

1597

Acte van magescheid tussen de kinderen van Wulff Willems. van Dompseleer en Alidt Wulffen over de goederen Byler en Creyenoert, gelegen onder Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Huisarchief De Schaffelaar I. Archiefnummer 224, inventarisnummer 56 (blz. 19).

1597, 4 nov.,

Arndt Berendts en Gijsbert Hendriks vragen consent een wintmolen in 't kerspel Garderen, Ampt Barneveld, te mogen zetten. 6 pont van 40 gr. vlaams.

bron:

1598, 1 nov.,

"Evert Henricks Bout wordt van Hartger van den Broeck als kerkmeester mit Raet en toedoen Jonckers Florus en Berent Hacfoert gegunt eenen hoeck anden Moelencolck daer voor te betaelen aen de kerk to Bernevelt eenen olden groot ende belofte die te verbeteren en niet te verergeren en de Heeren straet onvercort."

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).

1599

Toverij door Aelt Claessen, koster te Voorthuizen.

bron: G. van Hasselt's Geldersch Maandwerk voor 't jaar 1807. Tweede Deel. Arnhem, 1807, blz. 498

1599

Magescheid tussen Goude Voet en haar zuster Gertruit ter eenre en Coop Schrassert ten andere, over het goed Esvelt onder Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Huisarchief De Schaffelaar I. Archiefnummer 224, inventarisnummer 66 (blz. 21)

1599

Brief waarbij de gevolmachtigde van de pandhouders van de raaitiend te Elspeek bij gelegenheid van de lossing verklaart, dat de pandbrieven verloren zijn, 1599, 1 charter, no. 1390.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, deel I, Den Haag, 1925, blz. 244, inv.nr. 1814

1599, 22 en 25 mei,

"Beeldenstorm" te Barneveld en Elspeek.

lit.: Staats Evers, J.W., Johannes Fontanus. Arnhem's eerste predikant (1577-1615) en zijn tijd. Arnhem, 1882, blz. 72.

1599, 25 mei,

"Commissie en instructie voor Gijsbert van Leesten, keurmeester van Veluwe, om de Veluwe rond te reizen en, bijzonder te Bennekom, Scherpenzeel, Hoevelaken, Barneveld, Ermelo, Doornspijk, Nunspeet, Elspeek en Oldebroek, alle kerken te bezoeken, en aldaar de 'overblijfselen der pauselijke superstitiën en afgoden weg te nemen, als altaren, gemaakte en gemaalde beelden, wijwatersvaten en sacraments-huisjes, crucifixen en kapellen in bosschen of op kruiswegen; voorts de kerken in goeden staat te brengen en te zorgen voor predikstoelen en gereedschap voor doop en avondmaal, en eindelijk de vervallen schoollokalen weder te doen opbouwen".

bron: Arnhem, Gelders Archief, Hof van Gelre, Commissieboek nr. 1, nr. 2, blz. 118.

1599, 29 okt.,

Gestatueert und voor goed angesijen dat van nu voertaan ghene graeven sullen vercofft werden mijder als voer yder groeff ses caroly guldens en deselvege binnen sjaers myt grauwe off blauwe steene decken. NB Betreft de Grote Kerk te Barneveld.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 232 (inhoud thijns- en grafregister).